

KRİPTO VARLIK ALACAKLARINA İLİŞKİN DAVALARDA GÖREVLİ MAHKEME

JURISDICTION TO CASES REGARDING TO CRYPTO ASSETS

Nesibe KURT KONCA*

Seyhan SELÇUK**

Özet: Kripto varlıkların ve bilhassa kripto paraların kullanımının yaygınlaşması ve kullanım alanlarının çeşitlenmesinin bir sonucu olarak, kripto varlıklardan kaynaklanan alacak talepli davaların sayısının artması kaçınılmaz olmuştur. Kripto varlıkların kullanımının yaygınlaşmasına karşın bunlara ilişkin yasal düzenlemeler maalesef aynı hızda yapılamamıştır. Bilhassa, para formundaki kripto varlıkların hukuki niteliğiyle alakalı yasal bir düzenleme bulunmamakla birlikte, bunların parasal değerlerinin bulunduğu da yadsınamaz bir gerçektir. Bu bakımdan, kripto varlık alacaklarına ilişkin özel hukuktan kaynaklanan uyuşmazlıklarda, göreve ilişkin hükümlerin nasıl uygulama alanı bulunacağıın üzerinde durulması gerekmektedir. Bilhassa medeni yargılama alanında birden fazla görevli mahkemenin faaliyet gösterdiği dikkate alındığında, kripto varlıkların tahsili talepli davalarda görevli mahkemenin belirlenmesi, usul ekonomisi ilkesi açısından da ayrı bir önem teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kripto Para, Kripto varlık, Kripto Varlık Borsası, Görevli Mahkeme

Abstract: As a result of the widespread use of crypto assets and especially cryptocurrencies and the diversification of their usage areas, it has become inevitable to be subject to lawsuits with claims arising from crypto assets. Although the usage area of crypto assets has become widespread and expanded, unfortunately, the legislative regulations related to them have not been made at the same speed. In particular, although there is no legislative regulations regarding the legal nature of crypto assets in the form of money, it is an undeniable fact that they have monetary values. In this regard, it is necessary to focus on how the provisions regarding the

* Doç. Dr., Ankara Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı, nesibe.kurt@ankamedipol.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4638-6132.

** Dr. Öğr. Üyesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı, selcukseyhan07@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5074-6722, Makalenin Gönderim Tarihi: 01.03.2023, Kabul Tarihi: 17.05.2023

competence of court will be applied in the disputes arising from private law with the demand for the collection of crypto assets. Considering that there are more than one court in charge in the field of civil procedure, the determination of the court in charge in cases where the collection of crypto assets is demanded is of particular importance in terms of the principle of procedural economy.

Keywords: Cryptocurrency, Cryptoassets, Crypto Assets Exchange, Jurisdiction of Court

I. Giriş

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte blok zincir kullanımı kripto varlıkları doğurmuş; bunun neticesinde para formundaki kripto varlıklar dünya geneline yayılmıştır. Merkeziyetsiz olması, anonim işlemlere konu yapılabilmesi yaygınlığını daha da artırmıştır. Ancak kripto varlıkların hukukî niteliğine ilişkin genel bir kabul oluşmamış, devletler şimdilik bu süreci gözlemeyi tercih etmiş; yavaş yavaş bu konuda düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Ülkemizde de kripto varlıkların ödeme aracı olmamasına ilişkin düzenlemeler yapılmış; ancak yaygın bir yatırım aracı olarak kullanılması cazibesini yitirmemiştir.

Yatırım aracı olma özelliği kripto varlıkların pek çok hukukî işleme konu olması sonucunu doğurmuştur. Nitekim, kripto varlıklara yönelik maddi hukuk sorunlarına ilişkin olarak pek çok makale yazılmıştır. Fakat konunun usul hukuku boyutunun sınırlı kaldığı, sadece kripto varlıkların dava konusu olması açısından ele alındığı görülmüştür. Bu bağlamda kripto varlıklara ilişkin uyumsuzluklarda görevli mahkemeye ilişkin çalışma yapılması ihtiyacı bulunmaktadır.

Çalışmada öncelikle kripto varlıkların hukukî niteliğine ilişkin tartışmalara genel hatlarıyla değinilecek; göreve ilişkin hükümlerin nasıl uygulama alanı bulunacağı ele alınacaktır. Görevli mahkemenin belirlenmesinde, kripto varlıkların hukukî niteliğinden ziyade, konu olduğu hukukî ilişkinin niteliği önem taşımaktadır. Zira, ülkemizde görevli mahkemenin tayininde esas alınan kriterlerin başında taraflar arasındaki hukukî ilişkinin niteliği gelmektedir. Bu bakımından özellikle kripto varlıkların tüketici işlemine konu olması durumunda tüketici mahkemeleri görevli olabilecektir. Diğer taraftan tarafların tacir olduğu ve ticari işletmelerini ilgilendiren kripto varlığa ilişkin satım, hizmet, havale gibi işlemlerde ise, nispi ticari dava söz konusu olup asliye ticaret mahkemelerinin görevli olması sonucu ortaya çıkacaktır.

Çalışma bu ihtimaller üzerine inşa edilecektir. Bununla birlikte önemle vurgulamak gerekir ki, uyuşmazlıklar sonsuz ihtimaller kümesi olduğu için, güncel mahkeme kararları dikkate alınarak görevli mahkemeye ilişkin değerlendirme yapılması yolu tercih edilmiştir.

Çalışma başlığı her ne kadar uyuşmazlıkları içerse de kripto varlıklara dair çekişmesiz yargı işleri de çeşitli ihtimallere binaen ele alınacaktır. Özellikle tevdi mahalli tayini ile yakın zamanda yargı içtihatlarına konu olan terekeye dahil kripto varlıkların korunmasına dair çekişmesiz yargı işlerinde görevli mahkeme üzerinde de kısaca durulacaktır.

Çalışmada inceleneceği üzere, kripto varlıklar kendi içinde çeşitli sınıflara tabi tutulabilmektedir. Bu sınıflamadan kripto paralar esasen alacak talebiyle ilgili olabilirler. Buna karşılık token¹ ve NFT² formundaki kripto varlıklar tahsilden ziyade telif hukuku çerçevesinde korunma, tazminat gibi uyuşmazlıklara konu olmaktadır. Bu çalışma, esasen mevzuatta kripto varlık olarak zikredilen ancak uygulamada kripto para olarak yerleşmiş bulunan para formundaki kripto varlıkların tahsilini konu almaktadır. Tokenler ve NFT'ler ile ilgili uyuşmazlıklar bu çalışmanın kapsamı dışındadır.

II. Kripto Varlıklar ve Hukukî Niteliği

Kripto varlık, dağıtık defter teknolojisi sisteminin bir parçası olarak dijital ortamda transfer, muhafaza ve değişim kolaylığı sağlayan, yasal hakların dijital sahada güvenli bir şekilde korunup işlenmesi olarak tanımlanabilir.³

Kripto varlıklar, dijital ortamda yazılım şeklinde geliştirilmektedir. Kripto varlıkların, dağıtık defter teknolojilerinden blok zincir

¹ Kendisine ait bir blok zinciri bulunmayan başka bir kripto paranın blok zinciri üzerinden işlem gören kripto paralara token (jeton) denilmektedir (Gökmen, Sezgin, Takibin ve Haczin Konusu Bakımından Kripto Paralar, 1. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara 2023, s. 37, dñn., 50'de anılan yazarlar).

² Açılımı Non-Fungible Tokens olan NFT, Dijital Dönüşüm Ofisi tarafından "Nitelikli Fikrî Tapu" kavramı olarak kullanılmaktadır. bkz., (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi- NFT'nin Türkçe Karşılığı Belli Oldu (cbddo.gov.tr). Erişim Tarihi 4 Şubat 2023.

³ Kripto varlıkla ilgili bu tanım ve farklı tanımlar için bkz., Ayşegül Çiğler, Kripto Varlıklar ile İlgili Uluslararası ve Ulusal Yaklaşımlar, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2021, s. 27, 28.

(blockchain)⁴ teknolojisi üzerinden varlık bulmuş olmaları, onların nakit ve nakit benzeri, finansal araç, stok ve maddi olmayan duran varlık sınıfları içinde yer alabileceği ile ilgili tartışmaları beraberinde getirmektedir.⁵ Kripto varlık kavramı yerine kripto para, sanal para,⁶ elektronik para,⁷ dijital varlık gibi kavramlar kullanılmakla birlikte, söz konusu ekosistemin gün geçtikçe anlaşılmasıyla birlikte, kripto varlıklar dijital varlıkların bir türü olarak ifade edilmeye başlanmıştır.⁸

Kripto varlıklar, para formunda olan kripto paralar,⁹ fiziksel veya finansal bir varlığa dayalı fonlama aracı olan tokenler ve NFT'ler¹⁰

⁴ Blok zincir hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Ali Karakaya, "Blok Zincir Teknolojisi Hakkında Genel Bilgiler ve Çeşitli Uygulama Alanları" Blokzinciri, Kripto Paralar ve Akıllı Sözleşmelerde Güncel Gelişmeler, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2021, 33 vd.; Osman Gazi Güçlütürk, "Türk Hukukunda Kripto Varlıkların Para ve Elektronik Para Niteliğinin İncelenmesi", *Regesta Ticaret Hukuku Dergisi* 4 (3), 2019, 385 vd.

⁵ Ümmühan Aslan/Yıldız Ayanoglu/Enes Özcan, "Kripto Varlıkların Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması", *Blockchain Teknolojisi ve Kripto Varlıklar Eko Sistemi*, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2022, s. 25.

⁶ Avrupa Merkez Bankası sanal parayı, kredi kuruluşu veya e-para kuruluşu tarafından ihraç edilmemiş ve bazı durumlarda paraya alternatif olabilen bir varlığın dijital temsili olarak tanımlamaktadır. bkz., European Central Bank, Virtual Currency Schemes- A Further Analysis, 2015, s. 25 (<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>). Erişim Tarihi 27.01.2023.

⁷ 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun m. 3/1-ç'ye göre, elektronik para ihraç eden kuruluş tarafından kabul edilen fon karşılığı ihraç edilen, elektronik olarak saklanan, elektronik ödeme işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılan ve elektronik para ihraç eden kuruluş dışındaki gerçek ve tüzel kişiler tarafından da ödeme aracı olarak kabul edilen parasal değeri" ifade etmektedir.

⁸ Aslan/Ayanoglu/Özcan, s. 26.

⁹ Kripto para birimleri birbirlerinin yerini alabildiği için yani birbirlerinin yerine geçebildiği için misli olarak kabul edilmektedir. Bkz., Pınar Çağlayan Aksoy, Akıllı Sözleşmelerin Kuruluşu ve Geçerlilik Şartları, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 74; Canan Küçükali, "Telif Koruması Anlamında (Takas Edilemez Jeton) NFT'ler", Uluslararası Bilişim ve Teknoloji Hukuku Sempozyumu Tebliğler Kitabı, Adalet Yayınları, Ankara 2021, s. 564; Zehra Özkan Üner, "Non-Fungible Tokens (NFT)'lerin Telif Haklarına Yansıması", Fikri Mülkiyet Hukukçuları Toplantısı Yargıtay ve Avrupa Birliği Adalet Divanları Kararları Hakkında Karşılaştırmalı Perspektifler, Türkiye Adalet Akademisi, Ankara 2023, s. 225; Pınar Çağlayan Aksoy/Zehra Özkan Üner, "NFTs and copyright: challenges and opportunities" *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 16 (10), 2021, s. 1117.

¹⁰ Açılımı Non-Fungible Tokens olan NFT, Dijital Dönüşüm Ofisi tarafından "Nitelikli Fikrî Tapu" kavramı olarak kullanılmaktadır. bkz., (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi- NFT'nin Türkçe Karşılığı Belli Oldu (cbddo.gov.tr). Erişim Tarihi 4.02.2023

olarak sınıflandırılabilir. ¹¹ Kripto varlık piyasanın dünya genelinde gerek işlem hacimlerinin artması gerekse insanların bu konuya ciddi bir şekilde eğilmeye başlaması ve sadece bir yatırım aracı olarak değil, mübadele ve transfer aracı olarak da kullanılmaya başlanması, devletleri bu yönde yasal düzenlemeler yapmaya zorlamaktadır. Kripto varlıkların hukukî niteliğinin belirlenmesi, bu sektördeki paydaşların hangi yasal hükümlere tabi olacağı ve kişiler arasındaki uyumsuzlukların çözümü noktasında önem arz etmektedir. Bu alanda yapılacak birçok düzenleme ve çalışma, kripto varlıkların hukukî nitelendirmesine bağlıdır.

Para formunda olan kripto varlıklar, merkezî bir otoriteye tabi olmayıp bunların kontrolü, blok zincir veri ağı kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Blok zincir veri ağı, merkezi olmayan ve uçtan uca birbirine bağlı ağlardan oluşmakta ve herhangi bir aracı kurum olmadan işlem yapılmasına imkân vermektedir. ¹² Para formunda olan kripto varlıklara, Bitcoin, Ethereum ve Litecoin gibi kripto paralar örnek olarak gösterilebilir.

Para formunda olan kripto varlıklar bakımından bunların para olarak kabul edilip edilemeyeceği noktasında, ekonomik anlamda paranın tanımı ve unsurlarına bakmak gerekmektedir. Ekonomik anlamda para, genel kabul gören tanım bağlamında, mal veya hizmet bedeli ile borçların ödenmesinde kullanılan ortak değişim aracını ifade etmektedir. ¹³ Bu tanım çerçevesinde paradan bahsedebilmek için, değişim aracı olma, hesap birimi olma (değer ölçüsü olma) ve değer saklama aracı olma özelliklerini bünyesinde barındırması gerekmektedir. ¹⁴

¹¹ Aslan/Ayanoğlu/Özcan, s. 27.

¹² Abdurrahman Çarkacıoğlu, Kripto-Para Bitcoin, 1. Baskı, Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Dairesi Araştırma Raporu, Ankara 2016, s. 8, 9; Fatih Bilgili ve Fatih Cengil, "İcra ve İflas Hukuku Yönüyle Kripto Paralara İlişkin Bazı Meseleler", *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 7 (1), 2019, s. 100.

¹³ Murat Volkan Dülger, "Dijital Çağda Dijital Ödeme Aracı: Bitcoin ve Dijital Para", *Hukuk ve Daha Fazlası Dergisi* 7, 2019, s. 4.

¹⁴ Paradan bahsedebilmek için bulunması gereken özelliklerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., İlker Parasız, Para Teorisi ve Politikası, 3. Baskı, Ezgi Kitabevi, Bursa 2016, s. 5 vd.; Merih Paya, Para Teorisi ve Para Politikası, 6. Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul 2013, s. 17 vd.; Şevki Özbilen, Para Teorisi, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2015, s. 6 vd.; Oğuzhan Altay, Para İktisadi Teori ve Politika, 1. Baskı, Palme Yayıncılık, Ankara 2015, s. 3 vd.; Mehmet Sıddık Yurtççek, Hukukî Açından Elektronik Para, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2015, s. 27 vd.; Abdüssamed Kahraman, Türk ve Avrupa Birliği Düzenlemeleri Işığında Elektronik Para, 1.

Değişim aracı olma unsuru, günümüzde para formunda olan kripto varlıklar ile mal veya hizmet alım-satımı yapılmasını ifade etmektedir. Özellikle teknoloji, otomotiv, seyahat ve turizm sektörleri ile bankacılık ve finans alanındaki birçok kişi ve kuruluşun para formunda olan kripto varlıklar ile işlem yaptığı görülmektedir.¹⁵ Güncel gelişmeler çerçevesinde, El Salvador¹⁶ ve Orta Afrika Cumhuriyeti¹⁷ bir kripto parayı yasal para birimi olarak kabul etmiştir. Bu gelişmenin, diğer ülkeler açısından da söz konusu kripto para özelinde para formunda olan kripto varlıkların yabancı para olarak kabul edilmesinin önünü açtığı söylenebilir.¹⁸ Bununla birlikte, Türkiye’deki yasal düzenlemeler açısından konuya baktığımızda, Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik (ÖKVKDY)¹⁹ m. 3/2 ve 3 gereğince, para formunda olan kripto varlıkların ödemelerde kullanılmasının yasaklandığı görülmektedir. Dünya üzerinde birçok ülkede ve uluslararası şirketlerde değişim aracı olarak kullanılabilen para formundaki kripto varlıkların, paranın değişim aracı olma fonksiyonunu yerine getirdiği söylenebilir ise de ülkemiz açısından söz konusu düzenlemeyle ödemelerde kullanılmasının açıkça yasaklanması sebebiyle, Türkiye’de değişim aracı olma fonksiyonuna sahip olmadığı mevzuatla sabittir.

Hesap birimi olma (değer ölçüsü olma) açısından konuya bakıldığında, para formundaki kripto varlıkların alım satımının yapıldığı borsalarda, bunların kurlarında aşırı dalgalanmalar olduğu görülmektedir. O kadar ki 24 saatlik dilim içinde ve hatta dakikada çok ciddi değişimler yaşanabilmektedir. Para formundaki kripto varlıkların

Baskı, Adalet Yayınları, Ankara 2020, s. 22 vd.

¹⁵ Bunlara Microsoft, Mastercard, Starbucks, Coca Cola ve Expedia gibi dünya devi markalar kripto varlıklar ile ödeme kabul eden firmalara örnek olarak gösterilebilir. Euronews (2021), Bitcoin ile Alışveriş: Kripto Para ile Ödeme Kabul Eden Şirketler Hangileri? (<https://tr.euronews.com/2021/12/05/bitcoin-ile-al-sveris-kripto-para-ile-odeme-kabul-eden-sirketler-hangileri>). Erişim Tarihi 1.02.2023.

¹⁶ Bitcoin, Yasama Meclisi’nde 9 Haziran 2021’de Bitcoin Kanunu’nun Resmi Gazete’de yayınlanmasından 90 gün sonra, 7 Eylül 2021’de, ülkenin yasal para birimi haline gelmiştir. Bkz., Bitcoin Yasası, (<https://www.asamblea.gob.sv/sites/default/files/documents/decretos/8EE85A5B-A420-4826-ABD0-463380E2603B.pdf>) Erişim Tarihi 3.02.2023.

¹⁷ Orta Afrika Cumhuriyeti Devlet Başkanlığı, Parlamento’da oybirliğiyle Bitcoin’in resmi para birimi olarak kabul edildiğini açıklamıştır. Bkz. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-61252871> Erişim Tarihi 3 Şubat 2023.

¹⁸ Gökmen, s. 71.

¹⁹ RG 16.04.2021, 31456 S.

değerlerinin bu kadar dalgalanma ve manipülasyona açık olması ise sorun teşkil etmekte²⁰ ve paranın değer ölçüsü olma fonksiyonunu karşılamamasına neden olmaktadır.

Değer saklama aracı olma özelliği açısından ise para formundaki kripto varlıkların tasarruf aracı olarak kullanılması mümkündür. Nitekim günümüzde bunlarla işlem yapan insanların büyük çoğunluğu, yatırım yapmak amacıyla yani tasarruf amacıyla bunları kullanmaktadır.

Sonuç olarak Türkiye'deki yasal düzenleme dikkate alındığında, para formundaki kripto varlıkların, ödemelerde kullanılması yasaklandığı için, bunların Türkiye'de ödeme aracı olarak kabul edilmesi mümkün olmamakla birlikte öğretide de haklı olarak, bir kripto paranın bir ülke tarafından yasal para birimi olarak kabul edilmesi halinde yabancı para olarak nitelendirilebileceği belirtilmiştir.²¹ Nitekim, el Salvador ve Orta Afrika Cumhuriyeti resmî para birimi olarak kripto parayı kabul ettiği için, bu ülkeler bakımından kripto paranın bir döviz cinsi olarak değerlendirilebilmek mümkündür. Ancak, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ'in (Tebliğ No: 2008-32/34) m. 8/9 uyarınca,²² dövizlerin Türkiye'de yerleşik kişiler arasındaki sözleşmelerde kullanılması sınırlandırılmıştır. Bu sebeple, Türkiye'de yerleşik kişilerin bir döviz cinsi olarak Bitcoin'i sözleşmelerde ödeme aracı olarak öngörmeleri mümkün değildir. Buna karşılık Tebliğ'deki yasağın kapsamı dışında kalan Türkiye'de yerleşik bulunmayan kişiler bakımından ise, döviz olarak dahi kripto parayı, kripto varlık olduğu için ödeme aracı olarak kullanamayacakları sonucuna varmak gerekir. Nitekim, Ödemelerde Kripto Varlıkların Kul-

²⁰ Para formundaki kripto varlıkların çok değişken bir değere sahip olmasının, onların para olarak kabul edilmesine engel olacağına ilişkin bkz., Asuman Turanboy, "Kripto Paraların Ortaya Çıkmaları ve Hukukî Nitelikleri", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 35 (3), 2019, s. 48.

²¹ Taner Emre Yardımcı, "İcra Takibi Yoluyla Bitcoin Alacağının İleri Sürülmesi ve Borçlunun Bitcoinin Haczedilmesi", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 23 (3), 2019, s. 102; Sezgin, s. 85.

²² İlgili madde şu şekildedir: "Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri; taşıt satış sözleşmeleri dışında kalan menkul satış sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırmaları mümkündür. (Ek cümle:RG-19/4/2022-31814) Ancak sözleşme konusu ödeme yükümlülüklerinin Türk parası cinsinden yerine getirilmesi ve kabul edilmesi zorunludur".

lanılmamasına Dair Yönetmelik'in m. 3/2 ve 3 hükümlerinde, kripto varlıkların döviz olup olmadıklarına bakılmaksızın ödeme aracı olmaları yasaklanmıştır.

Öğretide,²³ para formundaki kripto varlıkların hukukî niteliğiyle ilgili eşya olarak nitelendirilebilmesi bakımından, TMK m. 762'den hareketle, kripto varlıkların taşınır eşya olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Anılan para formundaki kripto varlıkların diğerlerinden ayrı ve belirli bir şekilde işleme konu olabilmesi; ekonomik anlamda bir değer taşıması, özel anahtar vasıtasıyla üzerinde hâkimiyet kurulabilmesi ve tasarrufta bulunabilmesi; cismani nitelikte olmayan doğal güçlerin hâkimiyet altına alınabildikleri takdirde taşınır mülkiyetine konu teşkil edilebilmesinden hareket etmektedir. Benzer şekilde, TMK'da kripto paralar gibi dijital verilerin eşya niteliğinde olup olmadığına dair bir hüküm bulunmadığı; kripto paranın da bilgisayar programı aracılığı ile kullanmaya ve yararlanmaya elverişli olarak kontrol altında tutulabildiği; kripto paraların yaygın şekilde kullanılmaya başlanması ile birlikte, ticari hayatta değişim aracı olarak algılanmaya başlandığı; bunların da taşınır mal olarak kabul edilmeleri ve korunmaları gerektiği; cismanilik unsuru dışında, kripto paraların eşya sayılmak için aranan diğer unsurları bünyesinde barındırdığı; ticari hayattaki varlığı ve yatırım aracı olarak kullanılması dolayısıyla bunlara da eşyaya ilişkin hükümlerin uygulanabilmesinin mümkün olduğu gerekçe olarak sunulmaktadır.²⁴

Para formundaki kripto varlıkların genellikle yatırım aracı olarak kullanılmasından hareketle, menkul kıymetlere²⁵ benzediği de düşü-

²³ Fatih Bilgili/Fatih Cengil, "Bitcoin Özelinde Kripto Paraların Eşya Niteliği Sorunu" (2019). (https://www.academia.edu/40037816/BITCOIN_%C3%96ZEL%C4%B0NDE_KR%C4%B0PTO_PARALARIN_E%C5%9EYAN_%C4%B0TEL%C4%B0%C4%9E%C4%B0_SORUNU_THE_QUESTION_OF_PROPERTY_QUALIFICATION_OF_CRYPTOCURRENCY_S_SPECIFICATION_TO_BITCOIN) Erişim Tarihi 30 Ocak 2023. Kripto varlıkların ekonomik ve sosyal önemi göz önünde bulundurulduğunda bunların herhangi bir cismani varlık taşıyor olsalar da eşya hukuku anlamında "şey" kavramı içinde değerlendirilebilmesinin mümkün olduğu; bununla birlikte bunun için yasal bir düzenleme yapılması gerektiği belirtilmektedir (Turanboy, s. 57).

²⁴ Gençler Özdemir, "Kripto Paraların Eşya Niteliği", *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11 (1), 2021, s. 302.

²⁵ 6362 sayılı Sermaye Piyasaları Kanunu m. 3/1-o uyarınca, "Menkul kıymetler: Para, çek, poliçe ve bono hariç olmak üzere; 1) Paylar, pay benzeri diğer kıymetler ile söz konusu paylara ilişkin depo sertifikalarını, 2) Borçlanma araçları veya men-

nülebilir. Ancak para formundaki kripto varlıkların belirli bir meblağı temsil etmedikleri, herhangi bir ortaklık veya alacak hakkı sağlamadıkları, senet²⁶ niteliği taşınamaması ve çıkarılması için herhangi bir kuruluştan izin alınmasının gerekmemesi dikkate alındığında bunların menkul kıymet olarak nitelendirilmesi mümkün olmayacaktır.²⁷

III. Görevli Mahkemenin Belirlenmesi

Mahkemeler çeşitli kriterler esas alınarak farklı sınıflandırmalara tabi tutulabilmektedir. Bu sınıflandırmalardan birisi de mahkemelerin görmeyi üstlendiği uyuşmazlıkların niteliği ya da tarafların statüsüne göre yapılan ayrımdır. Bu ölçüt esas alındığında mahkemeler, genel mahkemeler ve özel mahkemeler olmak üzere tasnif edilmektedir. Genel mahkemeler, uyuşmazlığın niteliği, tarafların statüsü veya aralarındaki ilişkiye bakılmaksızın her türlü uyuşmazlığı gören mahkemelerdir. Tarafların statüleri, aralarındaki hukukî ilişkinin niteliği vb. sebeplerle davayı gören hâkimin uzmanlık bilgisine sahip olmasını gerektiren uyuşmazlıklara bakan mahkemeler ise, özel mahkeme/ihtisas mahkemesi olarak ifade edilmektedir. Aile, asliye ticaret, iş, icra, tüketici, fikri ve sınai haklar ve kadastro mahkemeleri özel mahkemedir. Bu mahkemeler, Anayasa m. 142 uyarınca kanunla kurulur, görev ve yetkileri kanunla belirlenir.²⁸

kul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçları ile söz konusu kıymetlere ilişkin depo sertifikalarını ... ifade eder”.

²⁶ Bu noktada senetsiz kıymetli evraklar akla gelebilirse de senetsiz kıymetli evrakların tedavülü her ne kadar elektronik ortamda gerçekleştirilmekteyse de bunların Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından kayden izlendiği unutulmamalıdır. Oysa kripto varlıklar bakımından böyle bir durum söz konusu değildir. Bilakis, merkezi bir otoriteye bağlı olmadan blok zincir veri tabanı kullanılarak işlemler gerçekleştirilmektedir.

²⁷ Eylül Balıkcı, “Dava ve Takip Konusu Olabilmesi Bakımından Kripto Paralar” *Erçiyas Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16 (2), 2021, s. 285.

²⁸ Bilge Umar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 3 vd.; Baki Kuru/Burak Aydın, Medeni Usul Hukuku El Kitabı, C. I, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 151; Ejder Yılmaz, Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) Şerhi, C. I, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 33; Süha Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, C. I, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 97; Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar Ayvaz/Emel Hanağası, Medeni Usul Hukuku, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s. 218; Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Muhammet Özkes, Medeni Usul Hukuku, 10. Baskı, On iki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 39; Murat Atalı/İbrahim Ermenek/Ersin Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 39.

Para formundaki kripto varlıkların tahsilinden doğan hukukî uyuşmazlıklarda görevli mahkemenin belirlenmesinde, kripto varlıkların hukukî niteliği önem arz etmekle birlikte öğretideki tartışmalar ve bu konuda mevzuat boşluğu dikkate alındığında, mal varlığı değeri nitelendirilmesinin halihazırdaki durum bakımından yeterli olacağı söylenebilir. Zira, mal varlığı değeri olduğunu kabul etmekle birlikte, hukukî işlemlere konu olması ve alacak talepleri açıklanabilir. Görevli mahkemenin belirlenmesinde esas alınacak hususlar, tarafların sıfatı veya uyuşmazlığın kaynaklandığı hukukî ilişkinin niteliğidir.²⁹ Diğer bir ifadeyle para formundaki kripto varlıkların konu olduğu hukukî ilişki ve bu ilişki de taraflar taşıdığı tacir, tüketici, zilyet gibi sıfatlar³⁰ görevli mahkemenin belirlenmesini sağlayacaktır.

A. Asliye Hukuk Mahkemesi

5235 sayılı Kanun m. 6, 2 ve 3. fıkralarında, asliye hukuk mahkemeleri, sulh hukuk mahkemelerinin görevleri dışında kalan ve özel hukuk ilişkilerinden doğan her türlü dava ve işler ile kanunların verdiği diğer dava ve işlere bakar hükmü öngörülmüş; ancak, özel kanunlarla kurulan hukuk mahkemelerinin görevlerinin saklı olduğu belirtilmiştir. Öte yandan HMK m. 2’de ise dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalar ile şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir hüküm bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesi olarak düzenlenmiştir.

Malvarlığına ilişkin davalarla, konusu para veya para ile ölçülebilen bir şey (mal/hak) olan davalar kastedilmektedir. Kanun koyucu düzenleme yaparken, aksi belirtilmedikçe, bunların değer ve miktarına bakılmaksızın görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olduğunu düzenlemiştir. Bu bakımdan, söz konusu düzenleme uyarınca, dava konusunun para veya paradan başka bir şey olup olması asliye hukuk mahkemesinin görevinin belirlenmesinde önem arz etmez.³¹

²⁹ Bu ayrım, karma prensibi esas almak suretiyle yapılan bir ayrımdır (Ali Çetin Aslan, *Medenî Usul Hukukunda Görev*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 567).

³⁰ Aslan, *Görev*, s. 567.

³¹ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 209, 210.

Para formundaki kripto varlıkların özel hukuktan kaynaklanan uyuşmazlıklarda dava konusu yapılması halinde, bunların her ne kadar mevzuat çerçevesinde ödeme aracı olması yasaklandığından para olarak kabul edilememesi ve açık yasal düzenleme bulunmadığından eşya olarak nitelendirilememesine karşın, parasal değerlerinin bulunduğu gözden kaçırılmamalıdır. ÖKVKDY’de bunların kripto varlık olarak nitelendirildiği ve hesap birimi olma açısından her ne kadar bunların alım satımının yapıldığı borsaların kurlarında aşırı dalgalanmalar olsa bile, para cinsinden karşılığının parayla ölçülebilen bir şeye (değere) tekabül ettiği bir gerçektir. Dolayısıyla, para formundaki kripto varlıklardan kaynaklanan alacakların malvarlığına ilişkin bir alacak olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Söz konusu alacakları mal varlığına ilişkin bir alacak olarak kabul ettiğimiz takdirde ise, bundan kaynaklanan alacak taleplerine ilişkin davalarda, görevli mahkeme, HMK m. 2 çerçevesinde asliye hukuk mahkemesi olacaktır. Ancak bu değerlendirme yapılırken önemle dikkat edilmesi gereken husus, HMK m. 2’de öngörülen, dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarda, aksine bir düzenleme bulunmadıkça, asliye hukuk mahkemesinin görevli olacağıdır. Dolayısıyla, malvarlığına ilişkin davalar bakımından asliye hukuk mahkemesi genel görevli mahkeme olarak Kanun’da düzenlenmişse de özel bir kanun hükmü ile başka bir mahkemenin görevli kılınması halinde, dava artık asliye hukuk mahkemesinde açılmayacaktır.

Nitekim, İstanbul 7. Asliye Ticaret Mahkemesi verdiği bir kararda “27 Haziran 2013 tarih ve 28690 sayılı Resmî Gazete’de 6493 sayılı “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun” yürürlüğe girdiği, ödeme ve elektronik para hizmetlerine bir mevzuat alt yapısı oluşturulmaya çalışıldığı belirtilmiş olup dava dilekçesi içeriğinden anlaşılmaktadır. Vergi müdürlüğünden celp edilen müzekkere cevabına göre davacı tacir değildir. Diğer yandan davacı tarafın işlemi dijital paralardan gelir elde etmeye yönelik olduğundan tüketici işlemi olarak kabul edilemez. Anılan hüküm uyarınca yatırım amaçlı işlem yapan davacı tüketici olarak kabul edilemeyeceği gibi, kripto para alım satım işlemine aracılık eden davalı şirket Banka olmadığından, işlem bankacılık işlemi olarak nitelendirilemeyecektir... Anılan kanun kapsamında tüketici işleminden söz etmek mümkün olmadığı, Türk Ticaret Kanunu’nun 4. maddesi gereğince ticari dava niteliği bulunmadığı da dikkate alınarak, davaya genel

mahkemede bakılması gerekmekte olup uyuşmazlığın çözümünde görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesi olup...” şeklinde karar vermiştir.³²

B. Sulh Hukuk Mahkemesi

Sulh hukuk mahkemelerinin görevi esas olarak HMK m. 4 hükmünde düzenlenmiştir. Kripto varlıklara yönelik alacak taleplerine ilişkin uyuşmazlıklarda, sulh hukuk mahkemelerinin görevi, HMK’nın 4. maddesi uyarınca, kira uyuşmazlıkları ve zilyetliğin korunması davaları bakımından değerlendirilebilir.

“Kiralanan taşınmazların, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununa göre ilamsız icra yoluyla tahliyesine ilişkin hükümler ayrı olmak üzere, kira ilişkisinden doğan alacak davaları da dâhil olmak üzere tüm uyuşmazlıkları konu alan davalar ile bu davalara karşı açılan” davalarda görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesidir. Her ne kadar kripto varlıkların ödeme aracı olarak kullanılması yasaklanmış olsa da tarafların bu yasağa aykırı olarak, kira sözleşmesinde kira bedelinin bir kripto varlıkla ödenmesini kararlaştırmaları ihtimal dahilindedir. Bu halde, taraflar arasındaki kira sözleşmesinin esaslı unsuru olan kira bedelinin hukuka aykırı olarak kararlaştırılmasından kaynaklı uyuşmazlıklarda, TBK m. 27,2 uyarınca hareket edilmesi gerekir. Buna göre, sözleşmenin hükümlerinden bir kısmının hükümsüzlüğü, diğerlerinin geçerliliğini etkilemeyecektir. Bununla birlikte, geçersiz hükümler olmaksızın

³² İstanbul 7. Asliye Ticaret Mahkemesi 06.09.2021 T., 2021/469 E., 2021/704 K. (İstanbul 7. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2021/469 K. 2021/704,... - Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri Kararı | LEXPERA) Erişim Tarihi 20.02.2023. Benzer yönde, İzmir BAM 23. Hukuk Dairesi, asliye hukuk mahkemesinin görevli olmasına dair şöyle bir karar vermiştir: “Somut olayda; Dava, kripto varlıkların tahsiline ilişkindir. TTK’nın 4/(1)-e maddesinde borsaya ilişkin özel hükümlere atfı yapılmış ise de kripto para borsalarına ilişkin yasal bir düzenleme yoktur. TTK’nın 4/(1)-c maddesinde TBK’nın 532 ila 545 maddelerinde düzenlenen komisyon sözleşmesine atfı yapılmış ise de komisyonculuk, kendi adına ve vekalet verenin hesabına alım satım yapılmasının üstlenilmesi olduğu halde kripto para borsası, alım ve satımın alım satım işlemini kendi aralarında yapmaları şeklinde işler. Mutlak ticari dava değildir. Nisbi ticari dava da değildir. Açıklanan nedenlerle, Muğla 2. Asliye Hukuk Mahkemesi’nin yargı yeri olarak belirlenmesine karar vermek gerekmiştir” İzmir BAM 23. Hukuk Dairesi, 04.11.2022 T., 2022/2726 E., 2022/585 K. (<https://emsal.uyap.gov.tr/#>) Erişim Tarihi, 20.02.2023. Benzer bir diğer karar için, İstanbul BAM, 44. HD 04.11.2021 T., 2021/1354 E., 2021/1325 K. (İstanbul BAM, 44. HD., E. 2021/1354 K. 2021/1325 T. 4.11.2021- Bölge Adliye Mahkemesi Kararı | LEXPERA) Erişim Tarihi: 24.02.2023.

sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılmaktaysa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz addedilmelidir. Kira bedelinin para formundaki kripto varlıklarla ödenmesi kararlaştırıldığında, sözleşmenin diğer kısımlarının geçerliliğini etkilemeyeceği görüşü çerçevesinde, bu haldeki uyuşmazlıklarda kira sözleşmesine dayalı olarak görevli mahkemenin sulh hukuk mahkemesi olması gerekir. Her ne kadar uygulamada, kripto varlıkla kira bedelinin ödenmesi çok muhtemel görünmese de sanal ortamdaki kiralama sözleşmelerinde ya da uygulamalarında kripto varlıkların ödeme aracı olarak kararlaştırılması söz konusu olabilir. Bu durumun özellikle gelecekte, Metaverse uygulamalarında gelişmesi beklenmektedir.

Kripto varlıklara ilişkin zilyetliğin korunması davaları, özellikle soğuk cüzdan bakımından önem arz edebilir. Kripto varlıklar, çevrimiçi olarak, kripto varlık hizmet sağlayıcılarının düzenlediği dijital cüzdanlarda saklanmaktadır. Ancak, kripto varlıklara uzun vadeli yatırım yapmak veya bilgisayar korsanlığına karşı koruma sağlamak isteyenler, çevrimdışı ortamda kripto varlıklarını saklamak üzere soğuk cüzdan denilen depolama yöntemini tercih etmektedirler. Özellikle, bazı kripto varlık borsalarının çökmesinden sonra sağladığı diğer güvenlik avantajlarıyla birlikte, kripto varlıkları saklamak üzere soğuk cüzdan kullanımı Türkiye’de de artmıştır.³³ Büyük miktarlarda kripto varlıkları saklamak ve uzun vadeli yatırım yapmak üzere edinilen soğuk cüzdanlar, USB bellek şeklindeki, donanımlarda saklanmaktadır. Bu donanımların kurulması sırasında, üretilen anahtar şifreler kaybedilmediği sürece, USB şeklindeki donanım kaybedilse, çalınsa ya da bozulsa bile başka bir donanıma aynı cüzdanın kurulması mümkün olabilmektedir.³⁴ Kripto varlıklara ilişkin diğer soğuk cüzdan yöntemi kâğıt cüzdanlardır (*paper wallet*). Kâğıt cüzdan yönteminde, blok zincirde işlem yapılmasını sağlayan anahtar açıkça ve barkod olarak basılı bulunmaktadır. Kâğıt cüzdan, fiziken korunduğu sürece, kripto varlıklara dair en güvenli cüzdan türlerinden birisi olarak kabul edilmektedir.³⁵ Çevrimdışı olduğu için bilgisayar korsanlığına karşı da güvence sağlamaktadır.

³³ <https://www.paradergi.com.tr/finans/2022/10/27/kripto-para-ayi-piyasasiyla-soguk-cuzdana-girdi> (Erişim Tarihi: 01.02.2023)

³⁴ Gökmen, s. 65-66.

³⁵ Sezgin, s. 66.

Soğuk cüzdanlar fiziki bir varlığa sahip olduklarından, gaspları söz konusu olabilir. Kâğıt cüzdanın veya anahtar şifresiyle USB donanımın hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi halinde, TMK m. 982 hükmü uyarınca, zilyetliğin gaspından dolayı dava açılması mümkündür.³⁶ HMK m. 4 uyarınca, taşınır ve taşınmaz mallarda, sadece zilyetliğin korunması talebiyle açılan davalarda sulh hukuk mahkemeleri görevlidir. Soğuk cüzdanlarda zilyetliğin gaspı nedeniyle açılan davalar, HMK m. 4'te yer alan görev kuralı uyarınca zilyetliğin korunmasına yönelik bir dava niteliği taşıdığından sulh hukuk mahkemesinde açılmalıdır.

Kripto varlıklara ilişkin yargısal taleplerde, sulh hukuk mahkemelerinin görevli olmasına ilişkin bir diğer ihtimal HMK m. 382, 2/d-3 uyarınca, tevdi mahalli belirlenmesi veya tevdi edilemeyecek eşyanın satılmasına ilişkindir. Tevdi mahalli belirlenmesi veya tevdi edilemeyecek eşyanın satılmasına ilişkin talepler, çekişmesiz yargı işi olup, çekişmesiz yargı işlerinde, kural olarak sulh hukuk mahkemesi görevlidir (HMK m. 383). İfanın konusunun kripto varlık olduğu hallerde, tevdi mahalli belirlenmesine ilişkin taleplerde görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesi olacaktır.

Kripto varlıklara ilişkin yargısal taleplerde, sulh hukuk mahkemelerinin görevli olmasına ilişkin başka bir ihtimal, HMK m. 382, 2/c uyarınca miras hukukuna ilişkin çekişmesiz yargı işlerinde karşımıza çıkabilir. Zira, öğretide,³⁷ kripto varlıkların anlık olarak belirlenebilir maddi değerinin bulunması ve malvarlığı unsuru sayılması sebebiyle mirasçılara miras payları oranında intikale yasal bir engel bulunmadığı değerlendirilmektedir. Buna göre, kripto varlıkların terekeye

³⁶ Öğretide, TMK m. 990 hükmünde yer alan “para ve hamile yazılı senetler zilyedin iradesi dışında elinden çıksa da bunları iyiniyetle edinmiş olan kimseye karşı taşınır davası açılmayacağına” dair düzenlemeye dayalı olarak, piyasada ödeme aracı olarak kabul edilebilecek olan kripto paraların taşınır davasına konu olamayacağı ifade edilmektedir (Doğa Ekrem Doğancı, *Blokcincirine Dayalı Akıllı Sözleşmelerin Hukukî Nitelikleri, Kuruluşu, Yorumu, İfası ve Bazı Örnek Hukukî Uygulamalar*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 436). Söz konusu görüşte, kripto varlıkların ödeme aracı olmamasına ilişkin düzenlemeyi ve kripto varlıkların depolanmasına ilişkin ayrımı dikkate almadığından bu görüşe katılmamaktayız.

³⁷ Orhan Gazi Sarıdağ, “Antalya BAM 6. Hukuk Dairesi’nin 13.11.2020 Tarihli Kararı Çerçevesinde Dijital Terekenin Kapsamının İncelenmesi”, *Bilişim Hukuku Dergisi* 2 (4), 2022, s. 221.

dahil olduğu hallerde, tereke mallarının korunması ve hak sahiplerine ulaşmasını sağlamak için önlem alınması; terekenin resmî defterinin tutulması ve özellikleri olan eşyanın mirasçılardan birine tahsis edilmesi veya satılmasına karar vermesine dair çekişmesiz yargı işlerinde sulh hukuk mahkemesi görevlidir.³⁸

C. Asliye Ticaret Mahkemesi

Asliye ticaret mahkemesi, ticari davalara ve çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevlidir. Ticari davalar, çözümlenmesinin özel uzmanlık bilgisi gerektirmesi sebebiyle, adı hukuk davalarından ayrılan, TTK'da ve diğer özel kanunlarda ticari olduğu belirtilen davalar ile tarafların ticari işletmesiyle ilgili uyuşmazlıklardan doğan hukuk davalarıdır.³⁹ TTK m. 4'te düzenlenen ticari davalar, mutlak ticari davalar ve nispi davalar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Mutlak ticari davalar, uyuşmazlığın taraflarının tacir sıfatı taşımasına veya konusunun bir ticari işletme ile ilgili olmasına bakılmaksızın, kanun gereği ticari olduğu kabul edilen hukuk davalarıdır. TTK m. 4 uyarınca, TTK'da sayılan hususlardan doğan davalar mutlak ticari dava olarak nitelendirilir. Bu bağlamda, TTK m. 127 uyarınca, konusunu kripto varlıkların oluşturduğu sermaye koyma borcuna ilişkin

³⁸ “Günümüzde dijital mal varlığının yadsınamaz ve göz ardı edilemez bir gerçeklik olduğu, kripto para adı verilen ve uluslararası ödemelerde dahi kullanılmaya başlanmış dijital sistemlerin var olduğu, yine astronomik reklam gelirleri sağlayan sosyal medya hesaplarının gün geçtikçe arttığı, aynı şekilde YouTube ve benzeri dijital platformlarda salt reklam geliri ve hatta ücretli üyelik sistemi ile hizmet veren kanallar oluşturulduğu bir ortamda dijital mal varlığı ve dijital miras ile ilgili olarak yasal bir düzenleme bulunmadığı, bu konuda yasal bir boşluk bulunduğu değerlendirilmiştir...mahkemece tespit talebi gereğince murisin ölüm tarihi itibarıyla tüm aktif ve pasif mal varlığının tespiti ve bu minvalde dijital mal varlığının terekesine dahil olması gerektiği nazara alınarak dijital terekesinin de tespiti yapılarak araştırma ve inceleme sonucunda bir karar verilmesi gerekirken, ölü kişinin e posta hesabının özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirilerek talebin reddine karar verilmiş olması hatalı olmuştur.” Antalya BAM 6. HD 13.11.2020 T, 2020/1149 E., 2020/905 K. (legalbank.net) Erişim Tarihi 21.02.2023. Uygulamada, kripto varlıkları da içerecek şekilde dijital miras kavramı benimsenerek, terekenin tespitine dahil olması yönünde korumasına karar verilmesi gerektiği yönünde içtihat oluşmuştur.

³⁹ Nesibe Kurt Konca, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Asliye Ticaret Mahkemeleri”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 4 (15), 2013, s. 89; Levent Börü/İlker Koçyiğit, *Ticari Dava*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 27.

uyuşmazlıklar mutlak ticari davaya vücut verecektir. Öğretide,⁴⁰ kripto varlıkların sermaye olarak şirkete getirilmesinin taahhüt edilebileceği değerlendirilmektedir. TTK m. 127. hükmünde, ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilecek hususlar sayılmıştır. TTK m. 127,1-h düzenlemesi uyarınca, kanunda aksine hüküm olmadıkça “haklı olarak elde bulundurulan, devredilebilen elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler”, sermaye koyma borcunun konusunu oluşturabilir. Anılan düzenlemede, örnek kabilinden dijital varlıklar sayılmış; teknolojik gelişmeler kapsamında bu varlıkların geniş yorumlanmasına imkân tanınmıştır. Keza, TTK m. 342’de anonim şirketlere ilişkin olarak “üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dâhil, malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak” konulabileceği düzenlenmiştir. Bu kapsamda, haklı olarak elde bulundurulan, nakden değerlendirilebilen ve devredebilen kripto varlıkların sermaye olarak taahhüt edilmesi mümkündür.

TTK m. 128,7 hükmünde, sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi halinde ileri sürülebilecek talepler ve davalar düzenlenmiştir.⁴¹ Buna göre, şirket, şirket ortağından sermaye koyma borcunu yerine getirmesini dava açmak suretiyle talep edebilir. Keza, şirketin, sermaye koyma borcunun yerine getirmesinde gecikmenin yol açtığı zararların tazminini de dava edebilmesi mümkündür. Şahıs şirketlerinde bu davaları ortaklar da açabilmektedir. Kripto varlıkları da içerecek şekilde yorumlanabilecek olan sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesinden kaynaklanan davalar, TTK’da düzenlendiğinden mutlak ticari davadır ve bu davalarda asliye ticaret mahkemeleri görevlidir.

⁴⁰ Fatih Bilgili/M. Fatih Cengil, “Bitcoin Özelinde Kripto Paraların Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Getirilmesi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 23 (3), 2019, s. 4; Ayşe Şahin, “Bitcoin” Örneği Üzerinden Kripto Varlıkların Anonim Şirketlere Sermaye Getirilme Olanağı”, *Terazi Hukuk Dergisi* 16 (182), 2021, 198-199; Mete Tevetoğlu, “Ticaret Hukuku Açısından Kripto Varlıklar”, *Kripto Varlıklarda Düzenleme Arayışı Çalıştayı*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 2022, s. 203-215.

⁴¹ Sermaye koyma borcunun getirilmemesi sonucu ileri sürülen taleplere ilişkin uyuşmazlıkların, dava şartı arabuluculuk kapsamı içerisinde olup olmadığının tartışılması için bkz. Mustafa İsmail Kaya/Burçak Tatlı, “Ticaret Şirketlerinde Sermaye Borcunun İfası Talepli Davaların Dava Şartı Arabuluculuk Açısından Değerlendirilmesi”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 12 (Özel Sayı), 2022, s. 36-76.

Kripto varlıkların tahsiline ilişkin uyuşmazlıklar bakımından, kripto para borsalarından kaynaklanan uyuşmazlıkların mutlak ticari dava niteliği tartışılmaktadır. TTK m. 4, 1-e bendi uyarınca “*Borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğer yerlere ilişkin özel hükümlerde,*” düzenlenen hususlardan doğan uyuşmazlıklar mutlak ticari davadır. Menkul Kıymet Borsaları Hakkında 91 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu, 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu, 2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanunu ve bu Kanunlarla ilgili diğer düzenlemelerden doğan hukuk davaları, mutlak ticari dava niteliği taşımaktadır. 91 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin 3. maddesinde, menkul kıymetler borsalarının menkul kıymetlerin alım ve satımı, fiyatlarının tespit ve ilanı işlerini yapmak üzere yetkili olarak kurulan tüzel kişiliği haiz kamu kurumları olduğu belirtilmiş; Menkul Kıymetler Borsalarının, Sermaye Piyasası Kurulu’nun önerisi üzerine Maliye Bakanlığının izniyle kurulacağı ve Sermaye Piyasası Kurulu’nun gözetim ve denetimi altında bulundukları düzenlenmiştir.

Para formundaki kripto varlıkların işlem gördüğü kendilerine özgü özellikleri bulunan kripto varlık borsaları bulunmaktadır. Dünya genelinde kripto varlıkların işlem gördüğü, büyük uluslararası borsaların popüler hale gelmesinden sonra Türkiye’de de yerel borsalar açılmaya başlanmıştır.⁴² Sermaye Piyasası Kanunu m. 3,1-ç bendinde, borsa, “*anonim şirket şeklinde kurulan, sermaye piyasası araçları, kambiyo ve kıymetli madenler ile kıymetli taşların ve Kurulca uygun görülen diğer sözleşmelerin, belgelerin ve kıymetlerin serbest rekabet şartları altında kolay ve güvenli bir şekilde alınıp satılabilmesini sağlamak ve oluşan fiyatları tespit ve ilan etmek üzere kendisi veya piyasa işleticisi tarafından işletilen ve/veya yönetilen, alım satım emirlerini sonuçlandıracak şekilde bir araya getiren veya bu emirlerin bir araya gelmesini kolaylaştıran, Sermaye Piyasası Kanuna uygun olarak yetkilendirilen ve düzenli faaliyet gösteren sistemleri ve pazar yerleri olarak*” tanımlanmıştır.

Kripto para borsası ifadesi, günlük hayatta dile yerleşmiş olsa da bunlar, teknik anlamda, borsa tanıma uymadığından hukuken borsa

⁴² Ali İhsan Güngör, “Düzenleme Arayışına Devletin Bakış Açısı”, Kripto Varlıklarda Düzenleme Arayışı Çalıştayı, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 2022, s. 33.

niteliği taşımamaktadır. Nitekim, Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'te kripto varlıkların alınıp satıldığı platformlar borsa olarak tanımlanmamış, "kripto varlık hizmet sağlayıcıları" ifadesi kullanılmıştır. Anılan Yönetmelik Değişikliği ile kripto varlık hizmet sağlayıcıları, Mali Suçlar Araştırma Kurulu yükümlüsü olmuşlardır. Ardından, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK) tarafından kripto varlık hizmet sağlayıcılarına yönelik olarak, "Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Yükümlülüklerle İlişkin Temel Esaslar"⁴³ yayımlanmıştır. MASAK, anılan yayında, kripto para alım satımına aracılık eden platformları, kripto varlık hizmet sağlayıcısı olarak isimlendirmiştir. Bu bağlamda hem mevzuat hem de resmî uygulama uyarınca, kripto para alım satımına aracılık eden platformlar borsa niteliği taşımadığından, bu borsalara ilişkin uyuşmazlıklar, TTK m. 4, 1-e bendi çerçevesinde bir mutlak ticari dava niteliği taşımazlar.

Nitekim, İzmir BAM 23. Hukuk Dairesi, 04.11.2022 tarihli kararında,⁴⁴ bu hususu ele almıştır. Kripto para borsasında kripto para alım satım aracılığı faaliyeti yürüten şirketteki sanal cüzdan hesaplarında kripto parası bulunan davacının bu paralara ulaşamaması gerekçesiyle, uğradığı zararların tazmini talebiyle açılan davada, Muğla 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, davalının tacir sıfatına haiz olması ve yaptığı işin ticari olması, davacı tacir vasfını taşımasa da alım satıma konu edilen kripto para niteliği gereği ticari olması sebeplerine dayalı olarak, somut olaydaki davanın, ticari dava niteliğinde olduğunu belirterek görevsizlik kararı vermiştir. Buna mukabil, istinaf aşamasında, İzmir BAM 23. Hukuk Dairesi, ticari davalara ilişkin değerlendirme yaparak şu sonuca varmıştır: *"TTK'nın 4/(1)-e maddesinde borsaya ilişkin özel hükümlere atıf yapılmış ise de kripto para borsalarına ilişkin yasal bir düzenleme yoktur. TTK'nın 4/(1)-c maddesinde TBK'nın 532 ila 545 maddelerinde düzenlenen komisyon sözleşmesine atıf yapılmış ise de komisyonculuk, kendi adına ve vekalet verenin hesabına alım satım yapılmasının üstlenilmesi olduğu halde kripto para borsası, alan ve satanın alım satım iş-*

⁴³ <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/05/Kripto-Varlik-Hizmet-Saglayicilar-Rehberi.pdf> (Erişim Tarihi 19.02.2023).

⁴⁴ İzmir BAM 23. Hukuk Dairesi, 04.11.2022 T, 2022/2726 E., 2022/585 K. (<https://emsal.uyap.gov.tr/#>) Erişim Tarihi, 20.02.2023.

lemini kendi aralarında yapmaları şeklinde işler. Mutlak ticari dava değildir. Nisbi ticari dava da değildir. Açıklanan nedenlerle, Muğla 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin yargı yeri olarak belirlenmesine karar vermek gerekmiştir".

İzmir BAM 23. Hukuk Dairesi, kripto varlık alım satımına aracılık eden platformları borsa olarak görmediği gibi, TTK m. 4,1-c kapsamında, komisyon sözleşmesine ilişkin TBK m. 532-545 hükümlerinden doğan bir mutlak ticari dava olarak da kabul etmemiştir. Zira, alım veya satım komisyonculuğu, TBK m. 532 uyarınca, komisyoncunun ücret karşılığında, kendi adına ve vekâlet verenin hesabına kıymetli evrak ve taşınırın alım veya satımını üstlendiği sözleşmedir. Buna karşılık kripto varlık alım satımına aracılık eden hizmet sağlayıcılar, kendi adlarına hareket etmemekte; alıcı ve satıcıyı bir araya getirip, karşılıklı yaptıkları işlemlerden komisyon almaktadırlar. Dolayısıyla, hizmet sağlayıcının aracılık faaliyeti mutlak ticari davaya vücut verebilecek bir komisyonculuk faaliyeti değildir.

Kripto varlıkların tahsiline ilişkin uyuşmazlıklarda asliye ticaret mahkemelerinin görevli olmasına ilişkin bir diğer ihtimal nispi ticari davalara ilişkindir. Nispi ticari davalar, tarafların tacir sıfatına sahip olduğu ve tarafların ticari işletmesini ilgilendiren uyuşmazlıklardan doğan hukuk davalarıdır.⁴⁵

Kripto varlıkların tahsiline ilişkin bir uyuşmazlıkta taraflar tacirse, dava konusu kripto varlık tahsilini gerektiren hukukî ilişki her iki tarafın ticari işletmesini ilgilendiriyorsa, nispi ticari dava söz konusu olur. Bu ihtimalde TTK m. 4, 1 ilk cümle uyarınca asliye ticaret mahkemesi görevli olacaktır. İstanbul 11. Asliye Ticaret Mahkemesi 11.02.2022 tarihli kararında⁴⁶ nispi ticari dava açısından durumu ele almıştır. Kripto

⁴⁵ Kuru/Aydın, s. 137; Yılmaz, s. 111 vd; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 41; Kurt Konca, s. 105; İsmail Kırca, "Nispi Ticari Davaya Dair", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 33 (1), 2017, s. 56; Börü/Koçyiğit, s. 53.

⁴⁶ "6102 sayılı TTK'nın 4. maddesine göre; bir davanın ticari dava olabilmesi için uyuşmazlığın her iki tarafın ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğmuş bulunması veya anılan yasa maddesinde sayılan mutlak ticari davalardan sayılması gerekir. Eğer taraflardan biri tacir değilse veya tacir olmasına rağmen uyuşmazlığın ticari işletmeyle ilgisi yoksa ticari davanın varlığından söz edilemez. Yine, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 19/2. maddesi uyarınca, taraflardan biri için ticari iş sayılan bir işin diğeri için de ticari iş sayılması, davanın niteliğini ticari hale getirmeyecektir. Zira, Türk Ticaret Kanunu, kanun gereği ticari dava sayılan davalar haricinde, ticari davayı ticari iş esasına göre değil, ticari işletme esasına göre belirlemiştir. Hal böyle olunca, işin ticari nitelikte olması davayı ticari dava haline

varlıkların sehven mükerrer gönderilmesi iddiasına dayanan davanın, taraflar tacir olsa da sehven mükerrer kripto varlık gönderilmesi işlemi davacının ticari işletmesini ilgilendirmedığından bahisle nispi ticari dava niteliği taşımadığı sonucuna varılmıştır. İstanbul BAM 19. Hukuk Dairesi de benzer bir davada, taraflardan birinin tacir sıfatı taşımaması nedeniyle nispi ticari dava bulunmadığına karar vermiştir.⁴⁷

D. Tüketici Mahkemesi

Para formundaki kripto varlıklarla alakalı karşılaşılabilecek uyuşmazlıkların büyük bir bölümünün kripto para alım satımı işleminden kaynaklanan alacak davalarının oluşturduğu söylenebilir. Bu bağlamda, kripto para alıcısı/satıcısı ile kripto para alım ve satımına yönelik hizmet sunanlar arasında genellikle bir çerçeve sözleşme imzalanmakta ve bu sözleşme çerçevesinde alım/satım işlemleri gerçekleştirilmektedir. Buna göre, tarafların aralarında yaptıkları sözleşmenin ve bu sözleşmeden kaynaklanan alacak taleplerinin 6502 sayılı Tüketicinin

getirmez. Somut olayda tarafların karşılıklı iddia ve savunmaları ile talebin ileri sürülüş biçimine göre; davalı gerçek kişi ...'nin para kazanmak için davacı şirketin sağladığı kripto para alım-satım işlerine girdiği ve davacının sistemine üye olduğu, yatırım ve kazanç amaçlı olarak kripto paralar satın aldığı, davacı şirketçe davalının sistemde kayıtlı hesabına sehven aynı gün içinde ve mükerrer olarak kripto para gönderildiğinin iddia edildiği, böylece davacı şirketin davalıdan fazladan gönderdiği miktar kadar alacağının bulunduğunu ileri sürdüğü, mevcut haliyle davacı şirketin davalıya sehven gönderdiği kripto paraların bedelinin tahsiline yönelik olarak başlattığı icra takibine konu alacağın davalının ticari işletmesiyle ilgisi bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda taraflar arasındaki uyuşmazlığın her iki tarafın ticari işletmesiyle ilgili olmadığı açıktır. Diğer taraftan, para kazanma, mevcut birikimini artırma ve dijital (kripto) paralardan gelir elde etme amaçlı olarak hareket eden davalının tüketici olarak kabul edilmesi de mümkün değildir. 6335 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile değişik 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca "ticari davalar" Asliye Ticaret Mahkemelerince görülerek karara bağlanır. Somut olayda; davacı şirketin tacir olduğu sabit ise de davacı ...'nin tüketici ve tacir sıfatı bulunmamaktadır. Mevcut haliyle uyuşmazlığın her iki tarafın ticari işletmesiyle ilgili olmadığı, eldeki davanın nispi ticari dava olarak da kabul edilemeyeceği anlaşılmaktadır. Bu durumda taraflar arasındaki ilişki 6102 ve 6502 sayılı kanunların kapsamı dışında kalmaktadır." İstanbul 11. Asliye Ticaret Mahkemesi, 11.02.2022 T., 2021/602 E., 2022/131 K. (<https://emsal.uyap.gov.tr/#>) Erişim Tarihi: 21.02.2023.

⁴⁷ İstanbul BAM, 19. HD., 21.12.2021 T., 2021/3166 E., 2021/2411 K. (İstanbul BAM, 19. HD., E. 2021/3166 K. 2021/2411 T. 21.12.2021- Bölge Adliye Mahkemesi Kararı | LEXPERA) Erişim Tarihi: 22.02.2023. Benzer yönde başka bir karar için bkz., İstanbul BAM, 44. HD 04.11.2021 T, 2021/1354 E., 2021/1325 K. (İstanbul BAM, 44. HD., E. 2021/1354 K. 2021/1325 T. 4.11.2021- Bölge Adliye Mahkemesi Kararı | LEXPERA) Erişim Tarihi: 24.02.2023.

Korunması Hakkında Kanun (TKHK) kapsamına girip girmeyeceğinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

TKHK m. 73, tüketici mahkemelerinin görevli olduğu uyuşmazlıkları, tüketici işlemleri⁴⁸ ile tüketiciye yönelik uygulamalardan⁴⁹ doğabilecek uyuşmazlıklar olarak düzenlemektedir. Öğretide tüketici uyuşmazlığı, taraflardan birinin tüketici, diğerinin satıcı veya sağlayıcı olduğu, tüketici işlemi veya tüketiciye yönelik uygulamalardan kaynaklanan uyuşmazlıklar olarak tanımlanmaktadır.⁵⁰ Dolayısıyla tüketici uyuşmazlığından söz edebilmek için, tüketici ile satıcı veya sağlayıcı arasında ya bir tüketici işlemi ya da tüketiciye yönelik bir uygulamanın bulunması gerekmektedir.

TKHK m. 3,1/k uyarınca tüketici, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden⁵¹ gerçek veya tüzel kişidir. Tüketici tanımın-

⁴⁸ TKHK m. 3/1'e göre tüketici işlemi, mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukukî işlemidir.

⁴⁹ TKHK m. 3'te tanımlar başlığı altında tüketiciye yönelik uygulamadan ne anlaşılması gerektiğine ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiş olmakla birlikte, kanunun kapsamının düzenlendiği maddenin gerekçesinde, tüketiciye yönelik uygulama kavramı açıklanmaya çalışılmıştır. TKHK m. 2'nin gerekçesinde, "... Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişilerin, tüketicilerle sözleşme imzalamadan önce, sözleşmenin kurulması esnasında ve sözleşme imzalandıktan sonra yaptıkları uygulamalar da Kanun kapsamında değerlendirilecektir. Örneğin, tüketici kredisi vermeden önce tüketicilere verilmesi öngörülen sözleşme öncesi bilgi formu, devre tatil sözleşmesinin kurulması esnasındaki satış yöntemi veya bir malın satışından sonra o mala ilişkin satış sonrası hizmetler gibi uygulamalar konusunda çıkabilecek uyuşmazlıklara bu Kanun hükümleri uygulanacaktır. Bu hüküm ile özellikle bir hukukî işleme veya sözleşmeye dayanmayan, tüketiciye yönelik haksız ticari uygulamaların da Kanun kapsamında olduğu açıklığa kavuşturulmuş olmaktadır" şeklinde ifade edilmiştir.

⁵⁰ Mehmet Akif Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2019, s. 64, 139; Gökçen Topuz, *Tüketici Mahkemeleri*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2018, s. 37; Murat Aydoğdu, *Tüketici Kılavuzu Hukuk Rehberi*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 58; Seda Özümücü, "6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Hükümleri ve Yargıtay Kararları Çerçevesinde Tüketici Mahkemelerinin Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklara Genel Bir Bakış", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16 (Özel Sayı), 2014, s. 841.

⁵¹ Hareket eden ifadesi sayesinde, bir kişi, mal veya hizmeti henüz satın almadan, kullanmadan veya yararlanmadan ve hatta sözleşme yapılmadan önce bile sözleşme görüşmelerinden doğan (culpa in contrahendo) tazminat talepleri bakımından da tüketici olarak kabul edilebilmektedir (Tutumlu, s. 66).

da esas itibariyle sübjektif unsurdan hareket edilmek suretiyle amaç unsuru esas alınmıştır. Bunun sonucu olarak tüketiciden bahsedebilmek için, kişinin *ticari veya mesleki olmayan bir amaçla hareket* etmesi gerekmektedir.⁵² Öğretide,⁵³ ticari veya mesleki olmayan amaçla hareket etmeyi kanunun lafzına uygun olarak anlamak gerektiği belirtilmektedir.

TKHK m. 3/1/1 hükmüne göre sağlayıcı, *kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye hizmet sunan ya da hizmet sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi* ifade etmektedir. Tanımdan hareketle, sağlayıcıdan bahsedebilmek için, hizmet sunma işinin devamlı, asgari bir örgütlenme içerisinde ivaz karşılığında ve ticari veya mesleki faaliyet şeklinde icra edilmesi gerekmektedir.⁵⁴

Tüketici işlemi bakımından kanun koyucu TKHK m. 3/1’de örnek niteliğinde bir takım hukukî işlemlere yer vermiş ve bu bağlamda tüketici hukuku dışında başka hukuk alanlarına dahil olan sözleşmeleri tüketici hukuku kapsamına dahil edecek unsur olarak, sözleşmenin taraflarının tüketici ve satıcı/sağlayıcı olması esasını kabul etmiştir.⁵⁵ Kripto takas platformu olarak adlandırılan kripto para borsalarında⁵⁶ işlem yapılması ve bu işlem bakımından taraflar arasında akdedilen sözleşmenin, hukukî niteliğinin tüketici işlemi olup olmadığının ve bu bağlamda tüketici uyusmazlığına vücut verip vermediğinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Ülkemiz bakımından, kripto varlık hizmet sağlayıcılarını internet üzerinden kullanmak suretiyle diğer para cinslerine göre, kripto para fiyatlarının izlenebilmesi ve bu platformlardan Türk Lirası (TL)

⁵² Tutumlu, s. 65; Topuz, s. 54; İ. Yılmaz Aslan, Tüketici Hukuku Dersleri, 7. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa 2019, s. 2.

⁵³ Aydoğdu, s. 20, 21; Mustafa Alper Gümüş, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C. 1 (Madde: 1-46), 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014, s. 17; Sezer Çabri, 6502 sayılı Kanun’a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, 1. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara 2016, s. 51.

⁵⁴ Gümüş, s. 15; Aydoğdu, s. 64; Topuz, s. 66; İ. Yılmaz Aslan, Tüketici Hukuku Dersleri, 7. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa 2019, s. 6.

⁵⁵ Aydın Zevkliler ve Çağlar Özel, Tüketicinin Korunması Hukuku, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2016, s. 80; Topuz, s. 42.

⁵⁶ Deniz Alp İmamoğlu, Kripto Para Birimleri ve Türk Hukukunda Düzenlenmesi, 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2022, s. 35.

ile kripto para birimi temin edilebilmesi mümkündür.⁵⁷ Kripto para borsası, kripto paralara “yatırım” yapma imkânını sağlamakta ve bu yatırım imkânı sayesinde yatırımcıların gözünde kripto paralar “yatırım yapılabilir bir araç”⁵⁸ hatta kısa yoldan zengin olmayı sağlayan bir araç haline gelmiştir.⁵⁹

Kripto para borsaları/kripto takas platformları ise, kripto varlık hizmet sağlayıcısı olarak kabul edilmekle birlikte,⁶⁰ bunların hukukî niteliğiyle alakalı henüz mevzuatta herhangi bir düzenleme yapılmış değildir.⁶¹ Söz konusu platformların TKHK m. 49’da düzenlenen finansal hizmetlere ilişkin⁶² mesafeli sözleşmeler kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği üzerinde durulmalıdır. İlgili maddeye göre finansal hizmetler, her türlü banka hizmeti, kredi, sigorta, bireysel emeklilik, yatırım ve ödeme ile ilgili hizmetleri ifade etmektedir. Nitekim öğretide,⁶³ finansal hizmetler ile sadece bankaların taraf olduğu sözleşmelerin kastedilmediği, kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere, ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye hizmet sunan ya da hizmet sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişilerle yapılan sözleşmelerin tamamının bu kapsama girdiği belirtilmektedir. Finansal hizmetlerin tanımına, her türlü banka hizmeti, kredi, sigorta, bireysel emeklilik, borsa, yatırım ve ödeme gibi tüm finansal hizmetler dahildir.⁶⁴ Bununla birlikte, ortada tüketicinin olmadığı yani tamamen

⁵⁷ İmamoğlu, s. 77.

⁵⁸ Hatta kullanıcıların çoğunluğunun amacı kripto paralara yatırım yaparak para kazanabilmek olduğundan hareketle, çok yanlış bir benzetme olsa dahi, yatırımcıların bakış açısıyla kripto paraların bir borsa hisse senedinden farksız olduğu da ifade edilmektedir (İmamoğlu, s. 94).

⁵⁹ İmamoğlu, s. 55, 56.

⁶⁰ İmamoğlu, s. 152.

⁶¹ Mayıs 2021 tarihli MASAK tarafından Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıları için Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanını Önlenmesine İlişkin Temel Esaslar adlı rehberde, söz konusu platformlar kripto varlık hizmet sağlayıcısı olarak ifade edilmiş olmakla beraber, bunlara lisans veya benzeri bir konuda herhangi bir düzenleme getirilmemiştir.

⁶² Finansal hizmetlerin maddede sayılanlar ile sınırlı olmadığı, maddede belirtilmiş olan sözleşmelerin örnek niteliğinde olduğu ifade edilmektedir. Bkz., Ece Baş Süzel, “Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 35 (1), 2019, s. 132. Dolayısıyla kişilerin para formundaki kripto varlıkları satın almak üzere, çeşitli şirketler ile yapmış olduğu sözleşmelerin finansal hizmet kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

⁶³ Sezer Çabri, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, 2. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara 2021, s. 901.

⁶⁴ Aydoğdu, s. 296.

her iki taraf bakımından da ticari amaç güdülen işlemler maddenin uygulanmasının kapsamı dışında kalmaktadır.⁶⁵

Aynı maddenin devamında ise, finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşme, finansal hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde, sağlayıcı ile tüketici arasında uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan sözleşmeler olarak tanımlanmıştır. Buna göre, finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşmelerin,⁶⁶ uzaktan iletişim araçları kullanılarak kurulması,⁶⁷ sağlayıcının finansal hizmetlerin pazarlanmasına yönelik oluşturduğu bir sistem çerçevesinde organize⁶⁸ olması gerekmektedir.⁶⁹

2008 finansal krizinin etkisiyle, finansal hizmetler bağlamında gelişmiş ülkelerin çoğunda “finansal yatırımcı/bireysel yatırımcı” kavramı, yerini “finansal ürün ve hizmetlerin tüketicisi”, “küçük yatırımcı” “bireysel yatırımcı”, “ortalama yatırımcı” gibi kavramlara bırakmış ve böylece yatırımcı kavramı popülerliğini yitirip, söz konusu yatırımlar bağlamında tüketici anlayışı yerleşmiştir.⁷⁰ Finansal hizmetler bakımından, yatırımcıların yatırım hizmeti sunan kuruluşların müşterisi olmak suretiyle, onların sağlamış olduğu hizmetleri tükettiği söylenebilir.

Bu açıdan konuya bakıldığında, TKHK m. 3/1-k uyarınca, ticari veya mesleki olmayan bir amaçla hizmet alan kişinin tüketici sayılması esasından hareketle, finansal hizmetlerden yararlanmak suretiyle

⁶⁵ Aydoğdu, s. 296.

⁶⁶ Mesafeli sözleşmelerde, satıcı/sağlayıcı tüketici ile karşı karşıya gelmeden sözleşmeyi uzaktan iletişim aracıyla kurmaktadır (Çabri, s. 799).

⁶⁷ Maddenin gerekçesinde, tüketici ile sağlayıcı arasındaki sözleşmenin mektup, katalog, telefon, faks, radyo, televizyon, elektronik posta mesajı, internet gibi bir uzaktan iletişim aracının kullanılması suretiyle akdedilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla, web sitesi veya elektronik posta, telefon, görüntülü görüşme veya kısa mesaj kullanılmak suretiyle sözleşme akdedilmiş olabilir (Çabri, s. 800).

⁶⁸ Maddenin gerekçesinde bu husus şu şekilde ifade edilmiştir: “Öncelikle sağlayıcının hizmetlerini uzaktan pazarlamak üzere sistemini düzenlemiş olması gerekir. Yani uzaktan pazarlamaya yönelik bir organizasyonun var olması aranır. Sağlayıcının aynı zamanda banka şubesi, sigorta acentesi gibi mekanlarda hizmetlerini sunuyor olması bu noktada bir fark yaratmamaktadır. İki pazarlama tekniğinin birbirinin yanı sıra kullanılması mümkündür. Önemli olan uzaktan pazarlamanın tek seferlik, istisnai bir durum olmamasıdır”.

⁶⁹ Çabri, s. 799.

⁷⁰ H. Ebru Töremiş, “Yatırım Hizmet ve Faaliyetlerinden Yararlanan Yatırımcıların Tüketici Sıfatının Belirlenmesi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 24 (4), 2020, 231.

yatırım hizmet ve faaliyetlerinden ticari veya mesleki bir amaç dışında yararlanan yatırımcıların da tüketici sayılması gerektiği sonucuna varılabilir.⁷¹ Burada para formundaki kripto varlıklara yatırım yapan kişinin esasında tüketim değil de yatırım amacıyla bir takım hizmetlerden yararlandığı söylenebilir de esasında para formundaki kripto varlıkların alım/satımı hizmetinden yararlanmak suretiyle onların yatırım yapabilmek noktasında sağladıkları hizmetleri bir açıdan tükettikleri gözden uzak tutulmamalıdır.⁷² Para formundaki kripto varlıkların alım/satımı hizmeti sunanlar, hizmet sunma faaliyetlerini devamlı, asgari bir örgütlenme içerisinde ivaz karşılığında ve ticari veya mesleki amaçlarla yerine getirdikleri için, onlar TKHK m. 3/1/1 kapsamında sağlayıcı olarak kabul edilmelidir. Yapılan bu açıklamalar çerçevesinde, kripto para alıcısı/satıcısı ile kripto para alım ve satımına yönelik hizmet sunanlar arasında yapılan sözleşmelerin, hukukî işlem bağlamında taraflarının tüketici ve sağlayıcı olmasından hareketle,⁷³ bu sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlıklar bağlamında tüketici işlemi olarak nitelendirilmelidir. Bu işlemin finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşme kapsamına girebilmesi için ise bu hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde, sağlayıcı ile tüketici arasında uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulmuş olması gerekmektedir. Bu şart da gerçekleşecek olursa, taraflar arasında akdedilen sözleşmeden kaynaklanan alacak davalarında TKHK m. 73 çerçevesinde görevli mahkeme, tüketici mahkemesi olacaktır.⁷⁴

⁷¹ Sermaye piyasası kurumları tarafından sağlanan hizmetlerinden yararlanan yatırımcılarının tüketici sıfatı açısından benzer yöndeki görüş için bkz., Töremiş, s. 233.

⁷² Sermaye piyasası kurumları tarafından sağlanan hizmetlerinden yararlanan yatırımcılarının tüketici sıfatı açısından benzer yöndeki görüş için bkz., Töremiş, s. 233.

⁷³ TKHK m. 83/2'de, taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu işlemler ile ilgili diğer kanunlarda düzenleme olması, bu işlemin tüketici işlemi sayılmasını ve bu Kanunun görev ve yetkiye ilişkin hükümlerinin uygulanmasını engellemez hükmü öngörülmüştür.

⁷⁴ Nitekim, İstanbul 21. Asliye Ticaret Mahkemesi de kripto para alım/satımıyla alakalı açılmış olan bir alacak davasında, görevli mahkemenin tüketici mahkemesi olduğuna benzer yorumu yapmak suretiyle karar vermiştir. İstanbul 21. Asliye Ticaret Mahkemesi, 02.07.2020 T., 2019/915 E., 2020/278 K., (İstanbul 21. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2019/915 K. 2020/278,... - Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri Kararı | LEXPERA) Erişim Tarihi 20.02.2023.

İkinci olasılıkta genellikle şirket biçiminde faaliyet gösteren finansal hizmet sunanlarla çerçeve sözleşme akdederek hukukî ilişkiye giren müşterilerin tüketici sıfatı, bu şirketlerin alım/satım yapma hizmetlerinden yararlanmak suretiyle üçüncü kişilerle yapılan işlemler bakımından değerlendirilebilir. Buna göre, şirketin sağladığı hizmetle, üçüncü kişilerle yatırım aracı alım/satımı yapılmasıyla güdülen amacın niteliği, şirketin sunmuş olduğu hizmet dikkate alındığında müşterinin tüketici olma sıfatını etkilemez. Bu sebeple, para formundaki kripto varlıkların alım satımı için kurulmuş olan şirketin müşterisi, yatırım aracı olarak gördüğü para formundaki kripto varlıkları satın alarak, onu hemen satmak ve alım satım fiyatı arasındaki marjdan kâr elde etmek, yani tüketmek amacıyla değil, ticari olarak yatırıma konu etmek amacıyla almış da olsa, şirketten aldığı aracılık hizmeti dolayısıyla şirketle olan ilişkisinde tüketici sıfatını haiz olabilmektedir.⁷⁵ Bununla birlikte, tüketiciyi ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden kişi olarak kanun tanımlamaktadır. “Ticari veya mesleki olmayan amaçla hareket etmekten” ne anlaşılması gerektiği ile ilgili öğretide,⁷⁶ söz konusu ifadeyi kanunun lafzına uygun yorumlayarak, kişi kazanç elde etmeye yönelik ticari veya mesleki amaçla hareket ediyorsa, tüketici sayılmaması gerektiği belirtilmektedir. Bunun sonucu olarak, amacın yorumunda, yapılan işlemin ticari veya mesleki faaliyetin dışında olduğu, yani sırf kendi kullanımı ve yararlanması amacıyla yönelik olduğu saptanırsa, TKHK kapsamında kabul edilip söz konusu Kanun uygulama alanı bulur; aksi halde genel hükümlerin (TBK, TTK vb.) uygulanması gerekir. Dolayısıyla bu görüş, sadece kişisel ve özel ihtiyaçları karşılamak amacıyla alım/satım yapmış olmayı aramaktadır. Konuya bu açıdan bakıldığında, para formundaki kripto varlığa yatırım yapan kişi, yapmış olduğu alım/satım işleminde aldığı veya sattığı kripto varlığın değer kazanması dolayısıyla kâr getirmesini hedeflemektedir. Yani o, kazanç elde etme amacıyla söz konusu kripto varlıklara yatırım yapan, belli vadede yatırımından kazanç elde etmeyi amaçlayan yatırımcıların amacının ticari olduğunun kabulü halinde, onun tüketici olarak nitelendirilmesi mümkün olmayacaktır. Böyle bir sonuçta ise, para formundaki kripto varlıkların alım/satımı için hizmet sunan kişiyle, bunların alım/satımıyla alakalı yapmış ol-

⁷⁵ Benzer yönde bkz., Töremiş, s. 234.

⁷⁶ Gümü, s. 17; Çabri, s. 51; Aydoğdu, s. 20, 21

duğu sözleşme, tüketici işlemi olarak değerlendirilmeyecek ve genel hükümlere tabi olacaktır.⁷⁷

Para formundaki kripto varlıklar, uygulamada havale amacıyla da kullanılabilir. Ancak buradaki havalenin hukukî anlamda havale olup olmadığının da ayrıca irdelenmesi gerekmektedir. Zira havaleyle havale eden, bir yandan havale edileni bir miktar para, kıymetli evrak ya da misli eşyayı kendi hesabına havale alıcısına teslim etmeye, öte yandan da havale alıcısını yapılan ödemeyi kendi adına kabul etmeye yetkili kılmaktadır (TBK m. 555-560).⁷⁸ Havalenin hukukî niteliği öğretide tartışmalı olmakla birlikte,⁷⁹ genel kabul gören görüş⁸⁰ çerçevesinde havale eden tarafından havale ödeyicisi ile havale alıcısına çift yönlü yetki verilmesine ilişkin tek taraflı bir hukukî işlem olduğu kabul edilmektedir.⁸¹ Kural olarak kendisine yetki verilen havale

⁷⁷ Nitekim, İstanbul 7. Asliye Ticaret Mahkemesi verdiği bir kararda “27 Haziran 2013 tarih ve 28690 sayılı Resmî Gazete’de 6493 sayılı “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun” yürürlüğe girdiği, ödeme ve elektronik para hizmetlerine bir mevzuat alt yapısı oluşturulmaya çalışıldığı belirtilmiş olup dava dilekçesi içeriğinden anlaşılmaktadır. Vergi müdürlüğünden celbedilen müzekkere cevabına göre davacı tacir değildir. Diğer yandan davacı tarafın işlemi dijital paralardan gelir elde etmeye yönelik olduğundan tüketici işlemi olarak kabul edilemez. Anılan hüküm uyarınca yatırım amaçlı işlem yapan davacı tüketici olarak kabul edilemeyeceği gibi, kripto para alım satım işlemine aracılık eden davalı şirket Banka olmadığından, işlem bankacılık işlemi olarak nitelendirilemeyecektir... Anılan kanun kapsamında tüketici işleminden söz etmek mümkün olmadığı, Türk Ticaret Kanunu’nun 4. maddesi gereğince ticari dava niteliği bulunmadığı da dikkate alınarak, davaya genel mahkemede bakılması gerekmekte olup uyuşmazlığın çözümünde görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesi olup...” şeklinde karar vermiştir. İstanbul 7. Asliye Ticaret Mahkemesi 06.09.2021 T., 2021/469 E., 2021/704 K. (İstanbul 7. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2021/469 K. 2021/704,... - Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri Kararı LEXPERA) Erişim Tarihi 20 Şubat 2023. Benzer yönde istinaf mahkemesinin verdiği bir karar için bkz., İstanbul BAM, 19. HD., 21.12.2021, 2021/3166 E., 2021/2411 K. (İstanbul BAM, 19. HD., E. 2021/3166 K. 2021/2411 T. 21.12.2021- Bölge Adliye Mahkemesi Kararı LEXPERA) Erişim Tarihi 20.02.2023.

⁷⁸ Aydın Zevkliler, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 7. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2002, s. 374; Murat Doğan, “Havale” Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 1. Baskı, Seçkin Yayınları 2023, s. 788.

⁷⁹ Havalenin hukukî niteliğiyle ilgili öğretideki tartışmalar için bkz., Arif B. Kocaman, “Havalenin Hukukî Niteliği Üzerine”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 49 (1), 1994, s. 292 vd.

⁸⁰ Zevkliler, s. 376; Doğan, s. 788.

⁸¹ Havale ile yaratılan üçlü ilişki çerçevesinde havale eden ile havale ödeyicisi arasındaki ilişkiye karşılık ilişkisi; havale ödeyicisi ile havale alıcısı arasındaki ilişkiye havale ilişkisi; havale eden ile havale alıcısı arasındaki ilişkiye ise, bedel ilişkisi

ödeyicisi ödeme konusunda herhangi bir ödeme yükümlülüğü altına girmemekle birlikte, bazı hallerde ödeme yükümlülüğü doğabilmektedir. Bunlardan birisi de havale eden ile havale ödeyicisinin yapacakları anlaşmayla ödemeyi kabul yükümlülüğü getirmeleri halidir.⁸² Havale soyut bir hukukî ilişki olmakla birlikte, vekalet, eser, satış, hizmet sözleşmesi gibi bir sözleşmeye dayanabilmektedir. İşte böyle bir sözleşmeye rağmen, havale ödeyicisi ödemeyi kabul etmeyecek olursa, havale edenin bundan doğan zararını tazminle yükümlü hale gelir.⁸³

Para formundaki kripto varlıklarla ödemelerin bir aracıya ihtiyaç duymadan, doğrudan bir taraftan diğerine gönderilmesine olanak sağlayan eşler arası işlem yapılmaktadır. Bireyler, kendi bilgisayarlarına veya mobil cihazlarına cüzdan kurulumunu yaparak, sonrasında bu cüzdanların özel anahtarla şifrelenen onaylamalarıyla transfer işlemlerini bir kurumun onayına gerek kalmadan gerçekleştirmektedir. Dolayısıyla burada, eşler arası bir işlem yapılma durumu söz konusu olduğu için, havalede aranan çift yönlü yetki verme unsuru bulunmamaktadır.⁸⁴ Bunun yanı sıra, TBK m. 555'te, havalenin konusunun para, kıymetli evrak veya diğer misli eşyalar olabileceği düzenlenmiştir. Para formundaki kripto varlıkların para olarak nitelendirilmesi ile ilgili öğretilerdeki görüşler ve ÖKVKDY m. 3/2 ve 3'teki düzenleme dikkate alındığında bunların para olarak kabul edilmediği görülmektedir. Bununla birlikte, öğretilerde, para formundaki kripto varlıkların menkul eşya niteliği taşıdığını savunan görüş kabul edilecek olsa bile, buna ilişkin yasal bir düzenleme bulunmadığı ve havalede aranan çift yönlü yetki verme işleminin para formundaki kripto varlıklar bağlamında gerçekleşmediği için yine hukukî anlamda havale işleminden bahsedilemeyecektir. Burada bir para aktarımı yapılmamakta, bir değer transferi işlemi yapılmakta, değer transferinin gerçekleştirilmesinden sonra ise, söz konusu değer para cinsine çevrilmektedir.⁸⁵

Transfer işlemi sırasında, kripto varlık hizmet sağlayıcısının oluşturduğu sistem kullanılmaktaysa, tüketici işleminin varlığı söz konu-

denilmektedir (Zevkliler, s. 376; Doğan, s. 791).

⁸² Doğan, s. 791.

⁸³ Doğan, s. 792.

⁸⁴ Gülşah İslamoğlu, "Havale", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 14 (2), 2019, s. 536, 537.

⁸⁵ İslamoğlu, s. 537, 538.

su olabilir. Bu transfer sürecinde çıkacak uyuşmazlıklarda, TKHK m. 73'e bakmak suretiyle görevli mahkemenin tüketici mahkemesi olup olmadığı belirlenmelidir. Yapılan transferde sistemin kullanılması işleminin, tüketici ile sağlayıcı arasında yapıldığı, uyuşmazlığın tüketici işlemi veya tüketiciye yönelik uygulamadan kaynaklandığı tespit edilirse, görevli mahkeme tüketici mahkemesi olarak kabul edilir.

E. Aile Mahkemesi

Kripto varlıkların yaygın bir yatırım aracı haline gelmesi, aile hukuku alanında da çeşitli uyuşmazlıklar doğurabilir. Hayatımıza son on yılda giren kripto varlıkların, düğünlerde kültürümüzde bulunan takı merasimine konu olduğu görülmüştür; Karabük, Hatay ve Antalya'daki düğünlerde gelin ve damada kripto paranın düğün takısı olarak hediye edildiği haberlere yansımıştır.⁸⁶ Evliliğin sona ermesi halinde, düğünde takılan kripto varlıkların akıbeti Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun en son içtihatları⁸⁷ çerçevesinde değerlendirilebilir. Buna göre, erkeğe özgü olmayan takı ve paralar, kadına ya da erkeğe takıldığına bakılmaksızın, kadının kişisel malı sayılmakta; aksine bir anlaşma olmadığı veya örf ve âdet kuralı bulunmadığı takdirde düğünlerde takılan kripto paraların kadının kişisel malı sayılabilece-

⁸⁶ <https://www.ntv.com.tr/turkiye/dugunde-gelin-ve-damada-15-bin-adet-kripto-para-takildi,mzQWkJXAhUy06S03Mfqotg> (Erişim Tarihi: 24.02.2023); <https://www.yenimesaj.com.tr/dugunde-gelin-ve-damada-kripto-para-takildi-V133700.htm> (Erişim Tarihi: 24.02.2023);

⁸⁷ <https://sputniknews.com.tr/20211010/antalyada-bir-dugunde-gelinle-damada-kripto-para-takildi-1049694060.html> (Erişim Tarihi: 24.02.2023).

⁸⁷ "Mevzuatımızda, düğün sırasında takılan ziynet ile parasal değeri olan bütün eşyanın aidiyeti konusunda yazılı bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenledir ki, örf ve âdet hukuku uygulanmaktadır. Yargıtayın yerleşik uygulamasına, yaygın örf ve âdet ile ülke gerçeklerine göre kural olarak, düğün sırasında takılan ziynet eşyası ve paralar kim tarafından ve hangi eşe takılırsa takılsın aksine bir anlaşma ya da örf ve âdet kuralı olmadığı takdirde kadına bağışlanmış sayılır ve artık kadının kişisel malı kabul edilir. Yani erkeğe takılan ziynetler ve paraların da aksi kanıtlanmadığı müddetçe kadına ait olduğu kabulü vardır. Söz konusu ziynet eşyasının (altın vs.) evlenme sebebiyle gerek ailelerce ve gerek yakınlarca kadına geleceğinin güvencesi olarak takıldığı kabul edildiğinden emaneten (geçici olarak) takıldığı konusunda kadının bir kabulü olmadığı sürece genel kural kabul edilecektir. Artık, ziynetlerin geri istenmemek üzere verildiği iddia ve ispat edilmedikçe, bunları alan iade etmekle yükümlüdür." HGK 13.04.2021 T, 2017/1038 E., 2021/458 K. (HGK., E. 2017/1038 K. 2021/458 T. 13.4.2021- Yargıtay Kararı | LEXPERA) Erişim Tarihi 24.02.2023.

ği kabul edilmektedir.⁸⁸ Bu nevi aile hukuku uyuşmazlıklarında, 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun m. 4 uyarınca, aile mahkemeleri görevlidir.

Kripto varlıkların edinilmiş mallara katılma rejimine ilişkin uyuşmazlıklarda da tartışılması muhtemeldir. Evlilik birliği içinde, emek harcanarak edinilen gelirlerle alınan kripto varlıklar, edinilmiş mallara katılma rejiminin son bulması halinde tasfiyeye tabi olur. Ancak, kripto varlıkların merkeziyetsiz olmaları ve anonim işlemlere konu olmaları sebebiyle, eşlerin birbirlerinin kripto varlık sahibi olduğunu bilmesinde ve ispatlamasında çeşitli güçlükler bulunmaktadır. Boşanma halinde eşinden mal kaçırmak isteyen taraf, kripto para alarak esasen mal rejimine dahil olması gereken varlıklarını gizlemeyi tercih edebilmektedir. Bu durumun diğer ülkelerde yaşandığını belirtmek gerekir.⁸⁹ Ülkemiz bakımından da kripto varlıkların boşanmalarda mal varlığının gizlenmesi ve bu suretle kaçırılması için kullanılabileceği değerlendirilmektedir.⁹⁰

Edinilmiş mallara katılma rejimi, TMK m. 225 uyarınca, eşlerden birinin ölümü, eşlerin başka bir mal rejimini kabul etmesi, mahkemece evliliğin sona erdirilmesi ve mahkeme tarafından mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verilmesi durumlarında sona ermektedir. Eşlerden biri ya da her ikisi, mal rejimi kapsamında kripto varlığa sahipse, boşanma, mal ayrılığına geçilmesi ya da eşlerce başka bir mal rejiminin kabul edilmesi halinde, mal rejiminin tasfiyesi konusunda mahkemece başvurduklarında kripto varlık alacağına ilişkin uyuşmazlıklar ortaya çıkacaktır. Evlilik birliği içinde ve emek sarf edilerek edinilen gelirlerle satın alınan kripto varlıklar, mal rejimi sona erdiğinde, tasfiye yargılamasına konu olur.⁹¹ 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun m. 4 uyarınca, TMK'nın

⁸⁸ Ömer Batuhan Uçmak, Dijital Dünyanın Getirdikleri: Düğünde Takılan Kripto Paralar ve Hukukî Durumu (https://hukukvebilisim.org/dijital-dunyanin-getirdikleri-dugunde-takilan-kripto-paralar-ve-hukuki-durumu/#_ftn9) Erişim tarihi 24.02.2023.

⁸⁹ Kripto para birimlerinin izlenmesi zor olduğu için, eşinden malvarlığını gizlemek isteyen tarafın kripto paralara yatırım yaptığı belirtilmektedir. Bkz. <https://www.cnbc.com/2021/06/01/divorcing-spouses-are-using-cryptocurrency-to-hide-money-how-experts-find-it.html> (Erişim tarihi 16.02.2023).

⁹⁰ Seda Kara Kılıçarslan, "Bitcoin Özelinde Kripto Paraların Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tasfiyesi Sorunu", *Kırıkkale Hukuk Mecmuası* 3 (1), 2023, s. 15.

⁹¹ Kara Kılıçarslan, s. 21.

aile kitabından doğan uyuşmazlıklarda aile mahkemeleri görevli olduğu için edinilmiş malların tasfiyesine ilişkin uyuşmazlıklarda, aile mahkemeleri görevlidir. Bu uyuşmazlık esasen boşanma davası içinde görülebileceği gibi, ayrıca katılma alacağı davası olarak aile mahkemesine yansiyabilir.

F. İcra Mahkemesi

Kripto varlıkların, hukukî niteliğine ilişkin tartışmalar ve taraflar arasındaki hukukî ilişki çerçevesinde icra mahkemesinin görev alanına giren çeşitli yargılamalara konu olabilmesi mümkündür. Bu halde özellikle alacaklının başlattığı takip türü ve bu takipte kripto varlıkların haczi açısından icra mahkemelerinin görevli olması söz konusu olabilir.

Para formundaki kripto varlıkların para niteliği taşıyıp taşımadığına ilişkin tartışmalar bir yana bırakılırsa, uygulama açısından düşünüldüğünde, kripto para alacağı için veya kripto para karşılığı olarak belirlenen TL alacağı için ilâmsız icra takibi başlatılması muhtemeldir. Bu hallerde, kripto varlıkların para niteliği taşımadığı gerekçesiyle ilâmsız icra takibinde alacağın konusunu oluşturamayacakları, bu sebeple takibin işleme konulmaması gerektiği iddiasıyla şikâyet yoluna başvurulabilir. İcra ve İflâs Kanunu (İİK) m. 16. uyarınca şikâyet incelemelerinde icra mahkemesi görevlidir. Dolayısıyla, icra mahkemeleri, kripto varlıkların para niteliği taşıyıp taşımadığını şikâyet yargılamalarında inceleyebilir. Özellikle, El Salvador ve Orta Afrika Cumhuriyeti'nin bir kripto parayı resmî para birimi kabul etmelerinin ardından, yabancı para alacağı olduğu iddiasıyla takip başlatılması halinde, icra mahkemesinin bu değerlendirmeyi yapması gerekecektir. Bu hususta yapılacak bir değerlendirmede Uluslararası Para Fonu (IMF)'in politikaları ve güncel gelişmeler dikkate alınmalıdır. Buna göre, Uluslararası Para Fonu, kripto varlıkların resmi para birimi olarak kullanılmaması hususunda uyarıda bulunarak; bir kripto varlık biriminin yasal ödeme aracı olarak benimsenmesinin finansal bütünlük, piyasa istikrarı ve tüketicinin korunması açılarından büyük riskler içerdiğini belirtmiştir.⁹² Kanaatimizce, uluslararası açıdan finansal

⁹² <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/01/25/pr2213-el-salvador-imf-executive-board-concludes-2021-article-iv-consultation>, Erişim Tarihi, 17.05.2023.

piyasa dengesinin dışına çıkılmaması için kripto varlıkların yabancı para birimi olarak kullanılmaması ve icra takipleri bakımından yabancı para olarak işlemlere konu edilmemesi uygun olacaktır.

Öte yandan, ilâmlı ve ilâmsız icra takiplerinde, kripto varlıklarının haczine ilişkin talepler karşısında, bu hususta verilecek olumlu veya olumsuz icra dairesi kararlarına karşı yapılacak şikâyet başvurularında icra mahkemeleri görevli olacaktır. Öğretide,⁹³ kripto varlıkların değeri para ile ölçülebildiğinden ve devredilebildiğinden haczi caiz malvarlığı değerleri arasında kabul edilmektedir. Nitekim, para formundaki kripto varlıkların haczedilemeyeceğine ilişkin bir şikâyet talebini yerel bir mahkeme reddetmiş;⁹⁴ neticede, Türkiye’de kripto varlıkların haczi uygulaması fiilen başlamıştır. Medyaya⁹⁵ yansımış olayda, icra dairesi, borçlunun üçüncü kişideki mal ve alacaklarının haczine ilişkin İİK m. 89 çerçevesinde, borçlunun bir kripto para borsasında bulunan kripto para hesabına bloke konulmasına dair ihbarname göndermiş; ilgili borsa ise, borçlunun hesabını kapatmıştır. Bunun üzerine borçlu vekili, şikâyet yoluyla, mevzuat yokluğu sebebiyle Türkiye’deki kripto para borsalarının aracı kurum, banka veya finans kuruluşu olarak nitelendirilemeyeceği gerekçesiyle ihbarnamenin iptalini talep etmiştir. Mahkeme, *“Her ne kadar davacı, kripto paraların haczedilmeyeceğini iddia ederek şikâyetçi olmuş ise de bu tür paraların da emtia ve menkul kıymetler kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, bir çeşit dijital döviz veya sanal para olarak kabul edildiği, dolayısıyla haczedilebileceği anlaşıldığından şikâyetin reddine”*⁹⁶ karar vermiştir. Yerel mahkeme kararı

⁹³ Yardımcı, s. 114; Bilgili/Cengil, İcra ve İflas Hukuku Yönüyle, s. 103; Özsoy, s. 72-74; Balıkcı, s. 300; Ömer Çon, “Kripto Varlıkların İcra ve İflâs Kanunlarında Görünümüne Dair İsviçre Örneği”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 51, 2022, s. 242; kripto paraların depolandığı cüzdan türlerine göre haczin şekline ilişkin olarak bkz. Sezgin, s. 116 vd.

⁹⁴ “Her ne kadar davacı, kripto paraların haczedilmeyeceğini iddia ederek şikâyetçi olmuş ise de bu tür paraların da emtia ve menkul kıymetler kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, bir çeşit dijital döviz veya sanal para olarak kabul edildiği, dolayısıyla haczedilebileceği anlaşıldığından şikâyetin reddine dair karar verilmiştir”. Anılan kaynaklarda kararın açık künyesine yer verilmemiştir. Bkz. Gökhan Türkmen /Ekrem Can Narin, Kripto Para Haczi ve Satışı, 2022, (https://www.mondaq.com/turkey/fin-tech/1199712/kripto-para-haczi-ve-sat305351305#_ftn31), Erişim Tarihi, 23.02.2023; Sezgin, s. 124 vd.

⁹⁵ <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/borclunun-kripto-parasi-haciz-islemi-icin-menkul-kiymet-olarak-sayildi/2214609> Erişim Tarihi, 26.02.2023.

⁹⁶ Türkmen/Narin, Kripto Para Haczi ve Satışı, 2022, (https://www.mondaq.com/turkey/fin-tech/1199712/kripto-para-haczi-ve-sat305351305#_ftn31), Erişim Ta-

her ne kadar bir içtihat niteliği taşımasa da kripto varlıkların haczine ilişkin uygulamadaki ilk örnek olması hasebiyle önem arz etmektedir.

İcra ve İflâs Kanunu'nda paraya çevirmeye ilişkin düzenlemeler (İİK m. 112 vd.; 123 vd.) esasen taşınır ve taşınmaz mal ayrımına göre yapılmıştır. Öğretideki, kripto varlıkların niteliğine ilişkin gayri maddi mal görüşü dikkate alınacak olursa, kripto varlıkların öncelikle taşınır mallar gibi paraya çevrilmesi düşünülebilir. Buna göre, İİK m. 112-119 hükümleri uygulanmak suretiyle, açık artırma ya da pazarlık suretiyle satışı mümkün olmalıdır. Ancak bu halde, sürekli değerleri değişen kripto varlıkların kıymet takdiri bakımından güçlüklerle karşılaşılması muhtemeldir. Böyle bir durumda, altın, gümüş gibi kıymetli madenlerin değerlerindeki anlık değişimlerin kıymet takdirine engel olmadığı dikkate alındığında, kripto varlıklar bakımından da kıymet takdirinin yapılabileceği düşünülebilir. Ancak, kripto varlıkların ilgili platformlardaki fiyat oynaklığı karşısında, paraya çevirme işlemlerinin en kısa sürede gerçekleştirilmesi amacıyla pazarlık suretiyle satışa ilişkin usulün uygulanması daha tercihe şayan olabilir.

Bundan başka İİK m. 121 hükmündeysen, *“intifa hakkı veya taksim edilmemiş bir miras veya bir şirket yahut iştirak halinde tasarruf olunan bir mal hissesi gibi yukardaki maddelerde gösterilmeyen başka nevi malların satılması”* düzenleme altına alınmıştır. Anılan hükümde, sınırlı sayı ilkesine göre bir sayma yapılmadığından, taşınır ve taşınmaz mallarla alacak hakları dışındaki tüm haczedilen malvarlığı değerlerinin paraya çevrilmesi İİK m. 121'e göre yapılmalıdır⁹⁷. Kripto varlıkların bu kapsamda bir mal varlığı değeri olduğu göz önünde bulundurulduğunda paraya çevrilmesi yönteminin belirlenmesinde, icra dairesinin İİK m. 121'e göre icra mahkemesine sorması gerekir.⁹⁸

rihi, 23.02.2023; Sezgin, s. 126.

⁹⁷ Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/ Sema Taşpınar Ayvaz/Emel Hanağası, İcra ve İflâs Hukuku, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s. 406; Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Meral Sungurtekin Özkan/Muhammet Özkes, İcra ve İflâs Hukuku, Ders Kitabı, 9. Baskı, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 241; Murat Atalı/İbrahim Ermenek/Ersin Erdoğan, İcra ve İflâs Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s. 317; Şanal Görgün/Levent Börü/Mehmet Kodakoğlu, İcra ve İflâs Hukuku, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s. 333; İbrahim Aşık/Yakup Oruç/Ozan Tok/Ömer Faruk Saçar, İcra ve İflâs Hukuku, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 294.

⁹⁸ Gökmen, s. 122.

Paraya çevirme bakımından, hacizli kripto varlıkların İİK m. 111/a hükmü uyarınca, borçluya satış yetkisi verilmesine konu olması bakımından da değerlendirme yapılabilir. Borçlu, satış yetkisinin verilmesini, hacizli taşınır ya da taşınmaz malların yanı sıra niteliğine uygun düştüğü ölçüde diğer hacizli malvarlığı değerleri için de talep edebilir.⁹⁹ Para formundaki kripto varlıkların değeri anlık olarak değiştiği için kıymetlerinde hızlı yükselmeler ya da düşmeler yaşanabilmektedir. Bu durum karşısında, değerleri sürekli değiştiğinden¹⁰⁰ kripto varlıkların rızai satışa uygun olmadıkları kanaatindeyiz. Ancak, bu hususta herhangi bir mevzuat ya da uygulama bulunmadığından aksi yönde talepler söz konusu olabilir. Dolayısıyla, İİK m. 111/a uyarınca, borçlunun, icra dairesinden rızai satış için kendisine yetki verilmesini talep etmesi ihtimal dahilindedir. Bu talebe ilişkin icra dairesinin verdiği kararlara karşı, şikâyet yoluyla icra mahkemesine gidildiğinde, icra mahkemesinin kripto varlıkların rızai satışa uygun niteliklere haiz olup olmadığını değerlendirmesi gerekir. Keza, icra dairesi kripto varlıklar için rızai satış talebini, kabul eder; rızai satış yapılır ve onaylama için bu durum yine İİK m. 111/a, 3 uyarınca icra mahkemesinin önüne gelebilir.

Kripto varlıklar, ayrıca hacizde ve iflâsta istihkak davalarına konu olabilirler. Özellikle soğuk cüzdanda depo edilen kripto varlıklar bakımından istihkak davaları gündeme gelebilir. Hacizde istihkak davaları bakımından görevli mahkeme İİK m. 97, 6 uyarınca icra mahkemesidir. İflâs prosedüründe ise, kripto varlıklar hakkındaki istihkak iddiasının iflâs idaresi tarafından reddedilmesi halinde, açılacak davada görevli mahkeme, İİK m. 228'e göre tasfiyenin yapıldığı yerdeki icra mahkemesidir.¹⁰¹ Ancak istihkak iddia edilen kripto varlıkların üçüncü kişinin elinde bulunması halinde, İİK m. 228 uygulanmayacağından, iflâs idaresinin, üçüncü kişiye karşı genel mahkemede, genel hükümlere göre dava açması gerekir.

⁹⁹ Burçin Yazıcı, "İcra ve İflâs Kanunu m. 111/a Uyarınca Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi", *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12 (2), s. 1119-1147 s. 1131.

¹⁰⁰ Değeri sürekli değişen malvarlığı değerlerinin paraya çevrilmesinde İİK m. 113 ve 119 hükümleri çerçevesinde paraya çevrilmesi düşünülebilir. İİK m. 119 bakımından bkz. Bilgili ve Cengil, s.105; Balıkcı, s. 304.

¹⁰¹ Çon, s. 249.

IV. SONUÇ

Bilgi toplumundan veri topluma geçiş sürecinde blok zincir uygulaması gelişerek kripto varlıklar oluşmuştur. Türkiye’de kripto varlıklar, başta yatırım amacı olmak üzere, ödeme veya tahsilat amaçlarıyla da farklı hukukî ilişkilerde kullanılabilmektedir. Bu durum çeşitli uyuşmazlıklara yol açmaktadır. Özellikle bu husustaki mevzuatın bulunmaması, bu uyuşmazlıklarda görevli mahkemelerin belirlenmesi gereğini doğurmaktadır.

Asliye hukuk mahkemesi genel görevli mahkeme olduğu için, aksine bir düzenleme olmadıkça, kripto varlıklarla ilgili uyuşmazlıklarda görevlidir. Sulh hukuk mahkemeleri ise kripto varlıklara ilişkin sınırlı görev alanına sahiptir. Kira sözleşmesinde, mevzuata göre yasak olmasına rağmen ödeme aracı olarak kripto varlıkların tayin edilmesinden kaynaklı uyuşmazlıklarda; soğuk cüzdanda saklanan kripto varlıkların gaspına dayalı zilyetlik davalarında; kripto varlıklara ilişkin tevdi mahalli tayinine ilişkin taleplerde; terekeye dahil kripto varlıkların miras hukuku çerçevesinde korunmasına ilişkin çekişmesiz yargı işlerinde sulh hukuk mahkemeleri görevlidir. Asliye ticaret mahkemeleri ise, kripto varlıkların sermaye olarak şirkete getirilmesinin taahhüt edilmesinden kaynaklı davalarda ve tacir olan tarafların ticari işletmelerini ilgilendiren nispi ticari davalarda görevlidir. Uygulama bakımından kripto varlık borsaları ticaret hukuku anlamında borsa niteliği taşımadığı için bu borsalarla ilgili uyuşmazlıklar mutlak ticari davaya vücut vermez.

Kripto varlıkların alım/satımından kaynaklanan uyuşmazlıkların tüketici mahkemesinin görev alanında kalabilmesi için, uyuşmazlığın taraflarının tüketici ile sağlayıcı olarak nitelendirilmesi gerekir. Bu durum, en çok kripto varlık hizmet sağlayıcılarının sundukları hizmetle ilgili uyuşmazlıklarda ortaya çıkabilir.

Aile mahkemeleri ise, düğün hediyesi olarak verilen kripto varlıkların evlilik sona erdiğinde hangi eşe ait olacağına dair uyuşmazlıklar ile evlilik birliği içinde edinilmiş kripto varlıkların, mal rejimine uygun olarak tasfiyesinde görevlidir. Kripto varlıkların merkezizsiz olması ve anonim işlemlerle devredilebilmesinin bir sonucu olarak malvarlığını gizlemek isteyen eşin bu yola başvurusunun muhtemel olduğu değerlendirilmektedir.

İcra mahkemeleri, para formundaki kripto varlıklarla ilâmsız icra takibi yapılıp yapılamayacağı; kripto varlıkların haczinin caiz olup olmadığına ilişkin uyuşmazlıklarda şikâyetleri incelemekle görevlidir. Bunun dışında borçluya satış yetkisi verilmesi, istihkak davalarında görevli olabilmesi söz konusudur.

Kripto varlıklara ilişkin mevzuat eksikliği giderilse dahi, yukarıda sayılan uyuşmazlıklar daha ziyade tarafların sıfatına ve/veya aralarındaki hukukî ilişkiye göre yapıldığından görevli mahkeme değişmeyecektir. Bunun temel istisnası, kripto varlık hizmet sağlayıcılarının yatırım işlemleri bakımından yapmış oldukları faaliyetlerin mutlak ticari dava kapsamına alınmasıdır. Bu durum esasen tüketici mahkemeleri ile asliye ticaret mahkemeleri arasındaki görev ayrımında etkili olabilir. Kanaatimizce küçük yatırımcılar açısından kripto varlık hizmet sağlayıcılarının faaliyetinin tüketici uyuşmazlıkları kapsamında değerlendirilmesi küçük yatırımcının korunması gereğine uygun olacaktır.

Kaynakça

Kitaplar

- Altay Oğuzhan, Para İktisadı Teori ve Politika, 1. Baskı, Palme Yayıncılık, Ankara 2015.
- Arslan Ramazan/Yılmaz Ejder/Taşpınar Ayvaz Sema/Hanağası Emel, Medeni Usul Hukuku, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022.
- Arslan Ramazan/Yılmaz Ejder/Taşpınar Ayvaz Sema/Hanağası Emel, İcra ve İflâs Hukuku, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022.
- Aslan Ali Çetin, Medeni Usul Hukukunda Görev, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022 (Aslan, Görev).
- Aslan Ümmühan/Ayanoğlu Yıldız/Özcan Enes, “Kripto Varlıkların Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması”, Blockchain Teknolojisi ve Kripto Varlıklar Eko Sistemi, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2022, s. 25-44.
- Aslan İ. Yılmaz, Tüketici Hukuku Dersleri, 7. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa 2019 (Aslan, Tüketici).
- Aşık İbrahim/Oruç Yakup/Tok Ozan/Saçar Ömer Faruk, İcra ve İflâs Hukuku, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.
- Atalı Murat/Ermenek İbrahim/ Erdoğan Ersin, İcra ve İflâs Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022.
- Atalı Murat/Ermenek İbrahim/Erdoğan Ersin, Medeni Usul Hukuku, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.

- Aydoğdu Murat, Tüketici Kılavuzu Hukuk Rehberi, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014.
- Börü Levent/Koçyiğit İlker, Ticari Dava, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.
- Ciğer, Ayşegül, Kripto Varlıklar ile İlgili Uluslararası ve Ulusal Yaklaşımlar, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2021
- Çabri Sezer, 6502 Sayılı Kanun'a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, 1. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara 2016. (Çabri, Tüketici)
- Çabri Sezer, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, 2. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara 2021. (Çabri, Şerh)
- Sezer Çabri, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi (Milli Şerh), (1. Baskı, Aristo 2016)
- Çağlayan Aksoy Pınar, Akıllı Sözleşmelerin Kuruluşu ve Geçerlilik Şartları, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.
- Çarkacıoğlu Abdurrahman, Kripto-Para Bitcoin, 1. Baskı, Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Dairesi Araştırma Raporu, Ankara 2016.
- Doğan Murat, "Havale" Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2023.
- Doğancı Doğa Ekrem, Blokzincirine Dayalı Akıllı Sözleşmelerin Hukukî Nitelikleri, Kuruluşu, Yorumu, İfası ve Bazı Örnek Hukukî Uygulamalar, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.
- Görgün Şanal/Börü Levent/Kodakoglu Mehmet, İcra ve İflâs Hukuku, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022.
- Gümüş Mustafa Alper, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C. 1 (Madde: 1-46), (1. Baskı, Vedat 2014)
- İmamoğlu Deniz Alp, Kripto Para Birimleri ve Türk Hukukunda Düzenlenmesi, 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2022.
- Kahraman Abdüssamed, Türk ve Avrupa Birliği Düzenlemeleri Işığında Elektronik Para, 1. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara 2020.
- Karakaya Ali, "Blok Zincir Teknolojisi Hakkında Genel Bilgiler ve Çeşitli Uygulama Alanları" Blokzinciri, Kripto Paralar ve Akıllı Sözleşmelerde Güncel Gelişmeler, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2021, s. 25-37.
- Kuru Baki/ Aydın Burak, Medeni Usul Hukuku El Kitabı, C. I, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- Özbilen Şevki, Para Teorisi, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2015.
- Parasız İlker, Para Teorisi ve Politikası, 3. Baskı, Ezgi Kitabevi, Bursa 2016.
- Paya Merih, Para Teorisi ve Para Politikası, 6. Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul 2013.
- Pekcanitez Hakan/Atalay Oğuz/Özekes Muhammet, Medeni Usul Hukuku, 10. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022
- Pekcanitez Hakan/Atalay Oğuz/Sungurtekin Özkan Meral/ Özekes, Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku, Ders Kitabı, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022.

- Sezgin Gökmen, Takibin ve Haczin Konusu Bakımından Kripto Paralar, 1. Baskı Adalet Yayıncılık, Ankara 2023.
- Tanrıver Süha, Medeni Usul Hukuku, C. I, Yetkin Yayınları, Ankara 2020
- Topuz Gökçen, Tüketici Mahkemeleri, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2018.
- Tutumlu Mehmet Akif, Tüketici Yargılaması Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2019.
- Umar, Bilge, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2014
- Yılmaz, Ejder, Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) Şerhi, C. I, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 33
- Yurtçiçek Mehmet Sıddık, Hukukî Açından Elektronik Para, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2015.
- Zevkliler Aydın, Borçlar Hukuku Özel Borç ilişkileri, 7. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2002.
- Zevkliler Aydın/Özel Çağlar, Tüketicinin Korunması Hukuku, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2016.

Makaleler

- Balıkçı Eylül, "Dava ve Takip Konusu Olabilmesi Bakımından Kripto Paralar" *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16 (2), 2021, 273-312. Baş Süzel, Ece, "Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 35 (1), 2019, s. 119-167.
- Bilgili Fatih/Cengil M. Fatih: "Bitcoin Özelinde Kripto Paraların Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Getirilmesi", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 23 (3), 2019, s. 3-23. (Sermaye Olarak Getirilme)
- Bilgili Fatih/Cengil M. Fatih, "İcra ve İflas Hukuku Yönüyle Kripto Paralara İlişkin Bazı Meseleler", *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 7 (1), 2019, s. 99-109 (İcra ve İflas Hukuku Yönüyle)
- Çağlayan Aksoy Pınar/Özkan Üner Zehra, "NFTs and copyright: challenges and opportunities", *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 16 (10), 2021, s.1115-1126.
- Çon Ömer, "Kripto Varlıkların İcra ve İflas Kanunlarında Görünümüne Dair İsviçre Örneği", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 51, 2022, s. 229-258.
- Dülger Murat Volkan, "Dijital Çağda Dijital Ödeme Aracı: Bitcoin ve Dijital Para" *Hukuk ve Daha Fazlası Dergisi* 7, 2019, s. 4-9.
- Güçlütürk Osman Gazi, "Türk hukukunda Kripto Varlıkların Para ve Elektronik Para Niteliğinin İncelenmesi", *Regesta Ticaret Hukuku Dergisi* 4 (3), 2019, s. 383-408.
- Güngör Ali İhsan, "Düzenleme Arayışına Devletin Bakış Açısı", Kripto Varlıklarda Düzenleme Arayışı Çalıştayı, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 2022, s. 25-35.
- İslamoğlu Gülşah, "Havale" *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 14 (2), 2019, s. 525-552.
- Kara Kılıçarslan Seda, "Bitcoin Özelinde Kripto Paraların Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tasfiyesi Sorunu", *Kırıkkale Hukuk Mecmuası* 3 (1), 2023, s. 1-27.

- Kaya Mustafa İsmail/Tatlı Burçak, "Ticaret Şirketlerinde Sermaye Borcunun İfası Talepli Davaların Dava Şartı Arabuluculuk Açısından Değerlendirilmesi", *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 12 (Özel Sayı), 2022, s. 36-76.
- Kırca İsmail, "Nispi Ticari Davaya Dair", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 33 (1), 2017, s. 55-64.
- Kocaman Arif B., "Havalenin Hukukî Niteliği Üzerine", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 49 (1), 1994, s. 291-301.
- Kurt Konca Nesibe, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Asliye Ticaret Mahkemeleri", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 4 (15), 2013, s. 79-126.
- Küçükali Canan, "Telif Koruması Anlamında (Takas Edilemez Jeton) NFT'ler", *Uluslararası Bilişim ve Teknoloji Hukuku Sempozyumu Tebliğler Kitabı*, Adalet Yayınları, Ankara 2021, s. 561-583.
- Özdemir Genç, "Kripto Paraların Eşya Niteliği", *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11 (1), 2021, s. 289-306.
- Özkan Üner Zehra "Non-Fungible Tokens (NFT)'lerin Telif Haklarına Yansıması", *Fikri Mülkiyet Hukukçuları Toplantısı Yargıtay ve Avrupa Birliği Adalet Divanları Kararları Hakkında Karşılaştırmalı Perspektifler*, *Türkiye Adalet Akademisi*, Ankara 2023, s. 223-258.
- Özümucu Seda, "6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Hükümleri ve Yargıtay Kararları Çerçevesinde Tüketici Mahkemelerinin Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklara Genel Bir Bakış", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16 (Özel Sayı), 2014, s. 831-871.
- Sarıdağ Orhan Gazi, "Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi'nin 13.11.2020 Tarihli Kararı Çerçevesinde Dijital Terekenin Kapsamının İncelenmesi", *Bilişim Hukuku Dergisi* 2 (4), 2022, s. 191-232.
- Şahin Ayşe, "Bitcoin" Örneği Üzerinden Kripto Varlıkların Anonim Şirketlere Sermaye Getirilme Olanakları, *Terazi Hukuk Dergisi* 16 (182), 2021, s. 1984-1998.
- Tevetoğlu Mete, "Ticaret Hukuku Açısından Kripto Varlıklar", *Kripto Varlıklarda Düzenleme Arayışı Çalıştayı*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 2022, s. 203-215.
- Töremiş H. Ebru, "Yatırım Hizmet ve Faaliyetlerinden Yararlanan Yatırımcıların Tüketici Sifatının Belirlenmesi", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 24 (4), 2020, s. 227-262.
- Turanboy Asuman, "Kripto Paraların Ortaya Çıkmaları ve Hukukî Nitelikleri", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 35 (3), 2019, s. 47-62.
- Yardımcı Taner Emre, "İcra Takibi Yoluyla Bitcoin Alacağının İleri Sürülmesi ve Borçlunun Bitcoinin Haczedilmesi", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 23 (3), 2019, s. 97-128.
- Yazıcı Burçin, "İcra ve İflas Kanunu m. 111/a Uyarınca Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi", *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12 (2), s. 1119-1147.

İnternet Kaynakları

- Bilgili Fatih/Cengil Fatih, "Bitcoin Özelinde Kripto Paraların Eşya Niteliği Sorunu" (https://www.academia.edu/40037816/BITCOIN_%C3%96ZEL%C4%B0NDE_KR%C4%B0PTO_PARALARIN_E%C5%9EYA_N%C4%B0TEL%C4%B0C4%9E)

C4%B0_SORUNU_THE_QUESTION_OF_PROPERTY_QUALIFICATION_OF_CRYPTOCURRENCIE S_SPECIFIC_TO_BITCOIN) Erişim Tarihi 30.01.2023.

Türkmen Gökhan /Narin, Ekrem Can, Kripto Para Haczi ve Satışı, (2022), (https://www.mondaq.com/turkey/fin-tech/1199712/kripto-para-haczi-ve-sat305351305#_ftn31), Erişim Tarihi, 23.02.2023

<https://www.ntv.com.tr/turkiye/dugunde-gelin-ve-damada-15-bin-adet-kripto-para-takildi,mzQWkXAhUy06S03Mfqotg> (Erişim Tarihi: 24.02.2023). <https://sputniknews.com.tr/20211010/antalyada-bir-dugunde-gelinle-damada-kripto-para-takildi-1049694060.html> (Erişim Tarihi: 24.02.2023). <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/borclunun-kripto-parasi-haciz-islemi-icin-menkul-kiymet-olarak-sayildi/2214609> Erişim Tarihi, 26.02.2023.

<https://www.cnn.com/2021/06/01/divorcing-spouses-are-using-cryptocurrency-to-hide-money-how-experts-find-it.html> (Erişim tarihi 16.02.2023).

<https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/01/25/pr2213-el-salvador-imf-executive-board-concludes-2021-article-iv-consultation> (Erişim Tarihi, 17.05.2023).